

DÁTUM

SZABADELVŰ
POLITIKAI
NAPILAP

II/70.

»S MOST A DOLOGRA«

8,10 Ft

Magyar jegyzék
Romániának

A bukaresti magyar nagykövetség a MALÉV-iroda felgyújtásával kapcsolatban jegyzéket adott át a román külügyminisztériumnak. Ebben ismerteti a tényeket és kéri, hogy a román fél folytasson vizsgálatot, hozza nyilvánosságra a tényeket, derítse ki a tetteseket, vonja őket felelősségre és az okozott kárt térítse meg. Kéri, hogy gyors intézkedéseivel előzze meg a terrorista cselekmények kiterjedését, amelyek egyébként a román tömegtájékoztatói eszközök Magyarországra és a magyar állampolgárok elleni uszító propagandájának eredménye. Egyben kéri a külügyminisztériumot: hasson oda, hogy megszűnjön ez az uszító propaganda, mert annak beláthatatlan következményei lehetnek.

A nagykövetség nyomtatékosan kéri a román külügyminisztériumot és az illetékes román szerveket, hogy biztosítsák a magyar nagykövetség, a magyar kereskedelmi kirendeltség és minden olyan magyar ingatlan védelmét és sérthetlenségét, amely a Magyar Köztársaság tulajdona, valamint a Romániában hivatalos minőségben tartózkodó magyar kiküldöttek testi sértetlenségét az esetleges tragikus események megelőzése érdekében.

Végezetül a magyar jegyzék – amelyet vasárnap délben adtak át a román külügyminisztériumban – utalt arra, hogy az esetleges nemkívánatos következményekért a felelősség a román felet terheli.

Teljesen egyetértünk azzal, hogy a magyar nagykövetség jegyzéket adott át a bukaresti illetékeseknek a fenti gyújtogatással kapcsolatban. Az eset felháborító és nemcsak elítélendő, hanem megtorlandó is a román hatóságok részéről. Ugyanakkor furcsa aránytávvesztésnek véljük azt, hogy a pogromok ellen, az ártatlan vértanúk tisztességéért, például Sütő Andrásért nem fordul jegyzékben a magyar külügyi kormányzat román partnereihez. A magyarság javai nemcsak épületekben testesülnek meg a határokon túl. (A szerkesztő)

Szovjet részről szoruló vesztegár

Litvánia bízik igazában

Szovjet katonai erődemonstráció volt szombaton hajnalban Vilniusban a független litván parlament épülete előtt. Vytautas Landsbergis táviratban tiltakozott Mihail Gorbacsovnaál a katonai erő alkalmazása ellen, hangoztatva: a Vilniushoz közeledő tankok csak a feszültség fokozását segíthetik elő.

Mint a litván törvényhozás sajtóirodája az MTI-hez eljuttatott nyilatkozatában közölte, szombaton hajnalban, helyi idő szerint 3 óra 30-kor a szovjet hadsereg páncélosai és teherautói masíroztak végig Vilnius központján, a parlament épülete előtt. A közlés szerint a menetoszlop közel 60 harckocsiból és legalább 50 katonai teherautóból állt. Becslések szerint az akcióban 1500–2000 automata fegyverrel felszerelt katona vett részt. A katonai egység egy Vilnius északi részén lévő laktanyába vonult. Landsbergis Gorbacsov elnökhöz címzett, március 24-i keltezésű táviratában, amelynek másolatát a litván parlament sajtóirodája bocsátotta az MTI rendelkezésére, kijelentette: a litván parlament határozatai mindenképpen érvényesek a köztársaság területén és minden polgárra érvényesek. A litván vezetés mindenképpen felajánlja a litván állampolgárságot és garantálja a szociális biztonságot, a munkahelyek megőrzését. A litván vezetés egyúttal pontatlannak és a valóságtól eltérőnek nevezte a szovjet elnök információit a Litvániában szerveződő úgynevezett területvédelmi erőkről. Hangoztatta, hogy szó sincs semmiféle fegyveres alakulat szervezéséről. Egyszerűen összeírják azokat az önkénteseket, akik szükség esetén készek közreműködni a rend fenntartásában.

Litvánia, Moszkva katonai beavatkozásától tartva, szombaton kilátásba helyezte, hogy átadja a köztársaság képviselét a független Litvánia washingtoni és vatikáni nagykövetének.

Az MTI moszkvai irodájához telefaxon eljuttatott, március 24-én keltekezett határozat szerint a Szovjetunió agresszív magatartást tanúsít a Litván Köztársasággal szemben, s nem lehet kizárni egy erőszakos akciót sem. Ezért döntött úgy a szabad választások után létrehozott, törvényes köztársasági parlament, hogy a képviselői jogokat egy ilyen esetben átadja a független Litvánia washingtoni és vatikáni városi nagykövetének, Statys Lizoraitisnak.

Litvániának ez a két diplomáciai képviselője maradt fenn a szovjet megszállás után, s ezek tevékenységét újírtotta fel. Statys Lozoraitis a korábbi washingtoni litván nagykövet fia, akit Vilnius a Litván Köztársaság nagykövetének ismer el.

A litvániai helyzet bonyolultabbá válása miatt a Szovjetunió külügyminisztériuma szombaton este azt javasolta, hogy az ott-tartózkodó külföldi diplomaták hagyják el a köztársaság területét, a külföldi újságírók pedig ideiglenesen halasszák el tervezett litvániai utazásukat. Egyidejűleg a külügyminisztérium bejelentette, hogy külföldről érkező személyek ezentúl kizárólag a Szovjetunió nagykövetségein és konzulátusaiban beszerzett engedélyre birtokában léphetnek a Litván SzSzK területére. Az intézkedéssel azon személyek beutazását kívánják megakadályozni, akikről feltételezhető, hogy „hajlamosak törvényellenes cselekedetek elkövetésére”. Ideiglenes jelleggel leállították a több belépésre érvényes vízumok kiadását külföldi állampolgároknak.

A Szovjetunió elnökének utasítása alapján a határőrök fokozottan ellenőrzik a szovjet állampolgárok be- és kiutazását a Szovjetunió litván területére eső határszakaszain.

Védettséget a védetteknek

(A csökkent munkaképességük védelmében szóló írásunk az 5. oldalon.)

Választás '90

Szeszélyes mozaikok a választás napjáról

Ezerkilencszázkilencven. Ébredő utcák, ásitó vasárnap hajnal. Jó reggelt Magyarország! Japán tévéscapat készülődik a Parlament előtt, a Duna túsó partján. Lágy kiejtésű, japános angolással mondogatják:

– Nagyon fontos! Nagyon fontos a magyaroknak!

Hát ebben egyetértünk. Az első megkérdézt nyilatkozók azonban tétoztak. Mégiscsak hirtelen jött a szabad választás. Negyven év után ilyen hosszú előkészülettel is hirtelennek érezzük. Úgy elszóztunk már tőle, hogy közülünk sokan még mindig azt sem tudják, kit válasszanak. Egy biztos: nem az eddigi hatalmat. Ebben a tavaszhangulatú várakozásban figyeltünk a főváros és az ország néhány szögletébe.

A posta szakembereinek erőfeszítésével sikerült elérni, hogy a korábban számított 20–30 választókerület helyett mindössze hárommal nincs távolat feldolgozási kapcsolat – közölte vasárnap reggel Horváth Ferenc, az Állami Népszámláló Hivatal Választási Irodájának vezetője. Elmondta, hogy a telefonhálózat elmaradottsága miatt három Pest megyei választókerületből, Dabásról, Monorról és Nagykátáról ezért majd mágneses lemezen viszik az eredményeket a Pest megyei választási központba.

A déli órákban élesítették fel országsszerte a számítógépeket, amikor is a választási bizottságok elnökei felnyitották a borítékba zárt titkos kódjelet, s annak segítségével bekapcsolták a

rendszert. Az esetleges hibaelhárításra mindenütt felkészültek, a Controll és a Műszertechnika Kisszövetkezet szakemberei vállalták, hogy egy órán belül minden technikai problémát megoldanak.

Robog a pesti piros metró. Rövid mondatok szállnak:

- És te, kire?
- Eszdéesz! A legkeményebb! Te?
- Emdéef! A legmagyarabb! A gyerekek meg fideszes!
- Utána?
- Egy sör! Meg fusi! Csapot szerelek!
- Én két sört...! Mert vasárnap van! Meg kicsit füvet nyírok. Ot parkom van maszekban! Na, szevasz!
- Szevasz!

Ifj. Sütő András és felesége a Budapesten gyógykezelés alatt álló neves erdélyi író, Sütő András fia, vasárnap Veszprémben, a 7. számú választókerületben adta le szavazatát.

A közelmúltban magyar állampolgárságot kapott Sütő házaspár Veszprémben települt le és több mint 3 éve a városban dolgozik, a férj körzeti orvosként, a feleség pedig fogorvosként.

A szavazás alkalmával ifj. Sütő András az MTI munkatársának elmondta: nagy reményeket fűz a jövő és a demokratikus átalakulás folyamatához. A romániai helyzetet tragikusnak ítélte meg, de hozzátette: bízik a nemzetközi összefogás hatóerejében.

Ifjabb Sütő András emondta azt is,

hogy szombaton találkozott a kórházban apjával, aki – mint oly sokszor – most is azzal bocsátotta el a családot: „vigyázzatok az úton”. Sütő András állapotát fia reményt keltőnek ítéli meg és úgy gondolja, hogy három hét múlva pihenésre, esetleges utókezelésre már családi környezetben fogadhatják.

Pécsett lóg az eső lába. Termést ígér? Rosszkezdvet? Estére kiderül. Szombaton ugyanis elterjedt némi rosszkezd. A nemzetközi bizottság megérkezett a városba, s a Pannónia Szállóba összehívták a pártok képviselőit. Elegáns teremben, elegáns megfogalmazásban, ám lényeglátó kérdéseket tettek föl:

– Biztosított-e a választások tisztasága?

– Van-e lehetőség a választók tisztességtelen befolyásolására?

– Kirajzolódik-e előre valamilyen eredmény?

Nem túlságosan megnyugtató válaszokat is kaptak: a kisebb falvakban, közepes városokban a demokratikus pártoknak nincs mindenütt képviselője a szavazatszedő bizottságokban. Nem is volt elég jelentkező. Talán még mindig a félelem! Aztán a községekben, kisebb városokban még mindig a helyükön vannak az eddigi vezetők. Egy termelőszövetkezeti elnöktől legtöbbször még mindig függnek... és hát ezt az egészet a nemzetközi bizottság figyelmébe ajánlják, mert a választások eredménye ilyen körülmények között nem lesz reális.

Vajon mit gondolt erre a bizottság?

folytatás a 4. oldalon

Varsói tudósítónktól

Walesa, mint magánember

A Szolidaritás Gdanskban megjelenő hetilapja, a „Tygodnik Gdanski” szerint a szabad szakszervezet elnökében minden második újságíró mintegy profétát lát, akinek mágikus szavai testté válnak, de legalábbis figyelemre méltó jóslatok hordozói. Márpedig a politikus „image”-ának szerves alkotóeleme a hús-vér ember megismerése is. Tekintve, hogy Lech Walesa az egyik legesélyesebb jelölt a Lengyel Köztársaság előbb-utóbb megüresedő elnöki székébe, talán nem haszontalan, ha behallgatunk a lap munkatársának a vele, mint magánemberrel folytatott interjújába, hiszen közéleti személyiségeként lesz is még alkalmunk megismerni.

– *Hány órát alszik és miről álmodik általában?*

– Mindig annyit, amennyit lehet és muszáj. Hol nyolc órát, hol csak ketőt. Az ágyban azonnal kikapcsolok és olyan ritkán álmodok valamit.

– *Szereti a zenét? Van zenei hallása?*

– Nincs valami nagyszerű fülem, de a zenét szeretem. Attól függ: ha fáradt vagyok, inkább nyugodt, békés muzsikára vágyom, ha meg kipihent, jöhet a vérpezsdítőbb is. Hazafias jellegű zenét azonban testi-lelki állapottól függetlenül szívesen hallgatok. Például a Pilsudski-féle légiós nótákat annyit forgattam, hogy elrongyolódott a szalag.

– *Melyek a kedvenc ételei?*
– *Az éhség a legjobb szakács.*
– *Mikor volt utoljára alkalma elengedni magát egy kis vodka mellett?*

– Patrónusunk, Jankowski kano-nok tisztelendő úr házában, már nem is emlékszem, milyen alkalomból. A szervezetemnek úgy félévenként egyszer szüksége van ilyesfajta „kezelésre” – arra a közmondásos egy-két felesre.

– *Hogyan tölti a hétvégéket?*
– *Ha időm engedi, horgászom.*
– *Eredeti szakmája villanyszerelő. Emlékszik még Ohm törvényére?*

– *Yes. Az áramerősség egyenesen arányos a feszültséghez és fordítottan arányos az ellenálláshoz viszonyítva.*

– *Vannak igazi barátai?*
– *Csak konjunkturális barátaim vannak, az adott időszak és a helyzet függvényében. Rettentő gyorsan pereg az életem és olyan sokoldalú, hogy valójában el sem várhatom valakitől, hogy mindenben és mindenütt mellettem legyen.*

– *Milyen zsánerű nőket szeret?*

– *Mindig a szőkék tetszettek, de a feketéket kaptam meg. Folyton fűgét mutatott a sors. Ha a haveroknak bringájuk volt, nekem fix, hogy rollerem.*
– *A családtagjait is gyakran keresik fel újságírók?*

– *Keresnek! Csak hogy én demokratikusan elutasítom őket. Legalább az otthonom maradjon normális. Most jó magas, teli kerítésem van és igyekszem is elbújni mögöttem a családdal, amikor csak a dolgaim engedek.*

– *Mi lenne az első dolga hivatalba lépését követően, ha megválasztanák köztársasági elnöknek?*

– *Háromnapos lelki gyakorlatot tartanék Jasna Górán, Czestochowában. A legfontosabb programjaim pe-*

dig a következők lennének: elérni a szovjet csapatok teljes kivonását Lengyelországból, magánkézbe adni a nemzeti vagyont nyolcvan százalékát, no és szeretnék egy olyan megegyezést kötni a keleti szomszédal, amelynek értelmében minden akadály elhárulna a volt lengyel területekre irányuló turistaforgalom elől.

– *Mennyit keres a Szolidaritás elnökeként?*

– *1988 májusa óta semmilyen fizetést nem veszek fel a szakszervezettől. Különböző „pendlikből” élek: nemrég jelent meg a „Reménység útján” című könyvem, most írok egy másikat. Ami díjat, jutalmat, anyagiakkal járó elismerést kaptam, mind a Szolidaritás újjáélesztésére fordítottam. A csőd szélén állok...*

Költői túlzás, mondhatnánk. Az interjú készítője, Zbigniew Gach egyszerűen lustának tartja Walesát, az orra alá dörgölve, hogy például ott van a neves dél-koreai lap, a „The Dong-A Ilbo”, amely mintegy öt hónapja hiába kopogtat nála ajánlataival: 70 ezer dollárt ígér egy exkluzív interjúért és egy egyórás tévészereplésért, s további 30 ezret a helybeli szakszervezeti vezetőkkel és komoly üzletemberekkel szervezendő konferenciáért.

Rosszmájú kérdésünk: vajon arra számít Walesa, hogy ha köztársasági elnök lesz, majd fizetnek a szülőiak még többet is? Addig meg csak kihúzza valahogy... Reméljük, hogy ezt a „csőd szélét” csak szokásos tréfái egyikének szánta.

Szalai Attila

A külszín csalóka

Nehéz bőrt cserélni

A CSKP régi vezetésének további két tagját, Bohuslav Chnoupek volt külügyminisztert kizárták Csehszlovákia kommunista pártjából a párt Központi Bizottsága szombati prágai ülésén.

Vasil Mohorita első titkár a KB-ülésen arról beszélt, hogy amennyiben a CSKP modern baloldali párt lesz, mindent támogatni fog, ami hozzájárul a társadalom fejlesztéséhez, illetve ami arra kényszeríti a munkáltatókat, hogy lehetővé tegyék a dolgozók részvételét az életükre és munkájukra vonatkozó döntésekben. Mohorita azt is hangoztatta, hogy a Kommunista Párt szükségességnek tartja, hogy a vállalkozás minden formájánál megőrizze a dolgozó kollektíva bizonyos befolyását az irányításra. Jelezte, hogy a kommunisták fel kívánják vállalni a dolgozó rétegek szociális érdekeinek védelmét.

A Csehszlovákia neve és állami címere körüli vitákkal kapcsolatban Mohorita a nacionalizmusból fakadó veszélyekre hívta fel a figyelmet. Kijelentette, paradox helyzet lenne, hogy míg Európában az integrációs törekvések erősödnek, Csehszlovákiában a szeparatizmus kerekedne felül. A CSKP első

titkára visszautasította azt, hogy a Kommunista Párt újra a hatalmi monopólium megszerzésére törekedne és a választás előtti kampány élesedésével magyarázza a növekvő kommunistaellenességet. Mohorita a KB-ülésen kijelentette: a CSKP régi vezetése felelős a kemény fellépésért az 1968-as megújulási törekvések képviselői ellen. A pártvezetők egy szűk csoportja nem reagált időben a szovjetunióbeli átalakításra és a hatalmi eszközök jogellenes felhasználása a tavaly november 17-i brutális rendőrállományban tetőzött. A leigreakcióssabban a volt KB-titkár, Vasil Bilak körül tömörült csoport lépett fel – hangoztatta Mohorita.

Az első titkár a KB-ülésen bejelentette: a CSKP lemond a Központi Bizottság székházáról, a Marxizmus-Leninizmus Intézetéről, a dejvicei (luxus) pártszállodáról, a Karlovj Vary-i Javorina szállóról és számos üdülőközpont-ról. Azt is hozzátette, a CSKP nem tart igényt arra, hogy kártérítést kapjon az ezekben az objektumokba beépített, százhusz millió korona értékű belső berendezésért. Ugyanakkor a párt igényt tart arra, hogy saját épülete, könyv- és lapkiadója, oktatási köz-

pontja, szolgáltató vállalat és üdülője legyen.

*

Mohorita úr nagyon jól megtanulhatta azt a lenini eszmét miszerint a kommunizmusnak legelőször saját nacionalizmusát kell legyőznie. (Erre egyelőre kivétel a Szovjetunió, ahol az oroszok egyenlőbbek például a litvánoknál vagy az azerbajdzsánoknál, vagy a románok a magyaroknál... Nem folytatom.) Ebből fakad az a félelem is, miszerint Csehszlovákiában feléledhet a nacionalizmus (melyik alszik?) az állami címer vitája körül. És ebből újl helytelenül, mikor azt mondja, hogy paradox lenne az a helyzet, ha Csehszlovákia az elkülönülés útját járná, mikor Európa nyitott határok elvét követi. Az a torz gondolat munkál agyában, mely nagyorosz eredetű. Ott ugyanis azt képzelik, képzelik, hogy minden náción „szovjetté” válik és oroszul beszél majd. Az Egyesült Európának – Mohorita úr bolszevista gondolatmenetével érthetetlenül – az a lényege, hogy magas szintű nemzeti öntudattal, nemes önbecsüléssel rendelkező, önálló nemzetek rendelik alá magukat közös érdekeknek, és nem az internacionalizmus fegyvercsörtető hamissága alapján.

(Czs.)

Párizsi tudósítónktól

TSCHANN

Simó Jutkának

Elköltözött egy könyvesbolt. Nagyjából épp azokban a napokban, amikor a Váci utcai antikvárium botránya zajlott. Nem messzire, csupán a Montpárnasse sugárút egyik oldaláról át a másikra, a 84-es szám alól a 125-ös szám alá. A hír azért érdemes ország-világ figyelmére, mert vele, az egyszerű könyvesbolttal egy legenda változtatott helyet, hogy működhessen tovább. Ott, a 84-es szám elöl bámulta meg kisgyerekként az új regény klasszikusa, Robbe-Grillet a kirakatot és a pultra, a bejárat elé is kirakott könyveket. Arról a mindössze ötvennégy és fél négyzetméteres boltból jelentette ki Marguerite Duras, hogy hozzátartozik a városképhez, elképzelné se lehet másutt, mint a Montpárnasse sugárúton. A Goncourt-díjas Tahar Ben Jelloun pedig javasolta, hogy nyilvánítsák védett műemlékké az üzletet, a Tschann könyvesboltot.

A bőrkendő azonban épp az volt, hogy üzletként szolgált az a félszáz négyzetméter. Volt tehát nemcsak bérlelője, hanem bérbeadó tulajdonosa is. A bérleti szerződést most kellett volna megújítani, könyvekkel foglalkozó ember számára megfizethetetlen összegért. Úgy látszik, a golfabdák kelendőbbek a sűrű forgalmú negyedben. Mindenesetre a bérbeadó tulajdonos a golfabdákat részesítette előnyben. A szerződés lejártával tehát az örökre szivarkáit füstöltető Tschann asszonynak, aki a hat évtizedes családi vállalkozást évek óta nővérelével és sógorával folytatja, szednie kellett volna a sátorfáját: pulcot, polcot, tizenhatezer könyvet. A hír hallatán felzúdult a könyves közvélemény, névtelen böngezőktől Julien Green-át át Beckettig és Ionescuig. A szomszédságban, szintén a Montpárnasse-on lakó Eugène Ionescu például kijelentette: úgy érzi, neki magának is költöznie kellene innen, ha városnegyedének szívéből kitépnék ezt a könyvesboltot.

A felzúdulás hatására aztán egyszerű költözködés lett a fenyegető hurcolkodásból: át a Montpárnasse sugárút egyik oldaláról a másikra. S olyan eredménnyel, mint valami álmódott, képzelt történetben, ahol a jó, ebben az esetben az irodalmi jó – elnyeri jutalmát. A Tschann könyvesbolt új helyisége ugyanis háromszor akkora, mint az előző volt. Tágabb is, világosabb is, a hívek pedig már az újranyitást délelőttjén rögvest rátaláltak. Amitől természetesen úgy érzi az ember, hogy foltos zsebbű könyvturkálók és pennarágók is képesek meghökkenőt s célravezető üzleti fordulatokra. Továbbá hogy talán mégiscsak van válasz a dült és romantikus kérdésre: „Ment-e / A könyvek által a világ elébb?”

Zirkuli Péter

A Sajudis elsőpró győzelme

Litvániában vasárnap tarották a helyi tanácsi választásokat, amelyeken az első részeredmények a Sajudis néppárt mozgalom elsőpró győzelmét jelzik. A parlament sajtóirodájának munkatársa telefonon arról tájékoztatta az MTI moszkvai tudósítóját, hogy Vilniusban és Klaipédában már rendelkezésre állnak a választás első eredményei.

Vilniusban 51 választói körzetben sikerült az első fordulóban eldönteni a tanácsi mandátumok sorsát. 48 körzetben a Sajudis által támogatott jelölt győzött. Az első jelzések szerint a főváros 41 körzetében második forduló kell tartani.

Klaipéda kikötőváros 74 körzetéből 45-ben dönt el az eredmény az első fordulóban. Itt 53 körzetben győzött a Sajudis támogatta jelölt.

Vilniusban a vasárnap nyugodt hangulatban telt el. Az elmúlt napok feszültsége, a katonai jelenlét nem volt érzékelhető, „fegyverszünet” van az idegek háborújában. (Vytautas Landsbergis, a litván LT elnöke minősítette így a páncélozott járművek végigvonulását szombat hajnalban a parlament épülete előtt.)

A választások miatt egy napos szünet volt a litván parlament munkájában, hétfőn folytatódik a legfelsőbb tanács ülészsaka.

Izraelben „meglepetést és csalódást” váltott ki a magyar légitársaság döntése, amellyel leállították az Izraelbe közlekedő charter-járatokat, a Szovjetunióból kivándorló szidók szállítását – hangoztatta Mose Arensz külügyminiszter az izraeli televízió péntek esti műsorában.

Vérengzés Azerbajdzsánban

Kilenc ember halt meg szombaton az Azerbajdzsánban rövidebb szünet után újból fellángolt nemzetiségi villongásokban. Az Azerinform hírügynökség jelentése szerint a köztársaság kazah körzetének három falujára szombaton örmény fegyveres csoportok támadtak. A falvak lakosai közül többek gépfegyverektől sebesültek meg. Baganisz Ajrum faluban nyolc lakóház leégett. Az egyikben a lángok martaléka lett egy öttagú család. Szolgálat közben életét veszítette egy rendőr, egy másik pedig megsebesült. Összesen kilencen haltak meg. Csajlu faluban három embert elraboltak. A körzetbe megérkeztek a belügyi csapatok egységei, s ezeknek segítséget nyújt mintegy 150 rendőr is. Azerbajdzsán párt- és állami vezetése elítélte a véres akciókat.

A VILÁG HÍREI

– **Szűrös Mátyás** a Magyar Köztársaság ideiglenes elnöke táviratban köszöntötte Hrisztosz A. Szárctetakiszt, a Görög Köztársaság elnökét az ország nemzeti ünnepe alkalmából.

– **Ingmar Carlsson** svéd miniszterelnök szombaton Bécsben cáfolta, hogy litvániai politikai feszültség miatt katonai intézkedéseket hoztak volna Svédországban.

Carlsson – aki az európai szocialista pártok vezetőinek tanácskozásán tartózkodik az osztrák fővárosban – megerősítette, hogy üzenetet küldött Nyikolaj Rizskov szovjet kormányfőnek. Ebben aggodalmát fejezte ki a szovjet hadsereg fokozódó jelenléte miatt, s kérte: Moszkva tartózkodjon a litván nép elleni katonai akcióktól.

Sajtóértekezletén a svéd miniszterelnök hangsúlyozta: országa támogatja a három balti köztársaság népeinek törekvéseit a szabadságra és a demokráciára, a problémák politikai megoldására.

– Távoztak Nicaraguából a kubai katonai tanácsadók. A katonai misszió felszámolása a nicaraguai választások egyenes következménye, mivel Managuában jobboldali kormányzat lép hatalomra áprilisban. Fidel Castro kubai elnök már korábban bejelentette, hogy megszüntetik a Nicaraguának nyújtott gazdasági, kulturális, orvosi és egyéb támogatást is. A kivétel egy 300 fős építő birgád, amely a hurrikán által elpusztított Bluefields kikötőváros újjáépítésén dolgozik.

– **A bevásárló turizmus** elleni drasztikus, a nemzetközi utasforgalomban és joggyakorlatban szokatlan intézkedések mellett foglalt állást Milan Cic szlovák kormányfő. Cic a szlovák televízióban szombaton késő este mondott beszédében kijelentette, hogy a vámszabályokat megsértő külföldiekkel szemben a hatóságoknak szigorúbban kell fellépniük, azoktól, akik árut akarnak kicsempészni az országból, azt el kell kobozni, el kell távolítani őket az országból, útleveleikbe pedig be kell jegyezni, hogy csehszlovákiai tartózkodásuk nem kívánatos. A szlovák kormányfő szerint a vámszabályokat megsértő csehszlovák állampolgárokkal szemben a csehszlovák törvényeknek megfelelően kell fellépni.

Ne bántsát a magyart!

Ma indul a Panoráma stábja Erdélybe

A minap Chrudinák Alajossal, a Magyar Televízió külpolitikai főszerkesztőjével beszélgettünk. Mit mondjak? Nem lepott meg, amikor közölte: stábjával együtt hétfőn indul újra Erdélybe. Amikor egy őszi beszélgetésünk utolsó mondatai idéződtek fel emlékezetemben, amikor megkérdeztem a világot bejárt tévészemélyiségtől:

– *Most a világ melyik részébe vágyik legjobban?* Azt mondta: Erdélybe. Csakis Erdélybe.

– Igen... Gyorsan teljesült a vágyam. A román forradalom első napján már ott voltam. A karácsonyt Tőkés László református lelkésznel töltöttük. Akkor készítettük a riportfilmünket a bátor lelkipásztorról, aki elindította, kirobbantotta a forradalmat. Életem legszebb napjai voltak ezek. Mint ahogy életem talán legértelmesebb, legsikeresebb éve volt a tavalyi és a tavalyelőtti. A Panoráma műsoraival hatni tudtunk a szomszédos országok és hazánk politikai eseményeire. Ezért itthon is harcoltunk, és bár nagy volt az ellenállás, mégis elértük azt, amit akartunk. Győzött a progresszió, győztek a forradalmak. Hát ilyen a televízió. Ilyen televíziót szeretnénk csinálni!

– *Most súlyos veszély fenyegeti magyarságunkat, az erdélyi magyarok pusztát. Történelmi pillanatok: meg kell akadályoznunk, hogy alantás, nacionalista erők ismét letiporják nemzetünk legjobbjait. A televízióknak le kell lepleznie a bukaresti hazugságokat és az igazságot kell bemutatnia világszerte. Itthon is nemzeti egységre, összefogásra van szükség. Nem szabad egymást bántanunk. Nem szabad megengednünk, hogy bárhol bánták a magyart, csak azért, mert magyar...*

– R riportfilmjeinket, amelyeket most Erdélyben készítettünk, ismét eljuttatjuk a világ minden részébe!

– hm –

Gyűjtögetés, tüntetés, vádaskodás

Romániában továbbra is feszült a helyzet, a kedélyek nem nyugodnak meg. Különböző rémhírek keltenek nyugtalanságot a lakosság körében. A nyugtalanságot fokozza az is, hogy Bukarestben a magyar óvoda egyik termében benzines palackot találtak, amelyet az utcáról hajítottak be. Több településen ismeretlenek a magyar templomok felgyújtásával fenyegetőznek. A Marosvásárhelyre kiküldött kormánybizottság szombaton délelőtt a környékbeli községekben végzett vizsgálatokat. Elsősorban azokat a településeket kereste fel, ahonnan vasvillás parasztokat a marosvásárhelyi főtérré szállítottak.

*

Petre Roman miniszterelnök szombaton Bukarestben fogadta Szűts Pált, Magyarország bukaresti nagykövét. A találkozó a diplomata kérésére jött létre. A beszámoló szerint Petre Roman szólt a román kormány főfőosztályának, hogy rendezzék a magyar kisebbséget foglalkoztató problémákat. A miniszterelnök állítása szerint március 15-én tízezer magyar állampolgár vett részt a Romániában rendezett ünnepségeken és „ettől kezdve olyan megnyilvánulásokat lehetett tapasztalni, amelyek sértették a román nép nemzeti érzelmét”. Petre Roman a magyar nagykövetet arra kérte, tolmácsolja kormányának a román fél felhívását, hogy fékezzenek meg, szüntessenek be minden olyan akciót, amely sérti a román nép jogos nemzeti érzéseit. Kérés hangzott el arra vonatkozóan, hogy a két fél igyekezzen kizárni minden feszültséget. A magyar kormány bízni kell a román kormány őszinte szándékában. A közlemény utal arra, hogy az erdélyi románok úgy érzik, veszélyben vannak.

*

Vasárnapra virradó éjszaka ismeretlen tettesek felgyújtották a MALEV bukaresti irodáját. A riasztás után gyorsan a helyszínre érkezett tűzoltóknak a tűz terjedését sikerült ugyan megfékezniük, ám még így is kiegészült a kirendeltség hátsó munkaszobája. Az elmúlt napokban több, igaz a gyűjtögetésnél veszélytelenebb provokáció érte a MALEV-irodát. „Eljén nagy Románia!” feliratú plakátok jelentek meg az iroda körül, leköpdöszték az üveglakat, amolyan a magyar nemzeti színek vannak.

*

A nyugat-európai, elsősorban az NSZK-beli magyar emigráció szervezeti szombat délután a bonni román nagykövetség elé vonulva szennvedélyes hangulatú tüntetéssel vállaltak szolidaritást Erdély és Marosvásárhely népével, s tiltakoztak a román nacionalisták erőszakos cselekményei ellen.

Mi magyarok büszkéek vagyunk arra, hogy Kelet-Európában elsőként ismertük fel az Európa Tanács jelentőségét, s a térségből elsőként kértük felvételünket a szervezetbe – jelentette ki Horn Gyula a Lisszabonban tartott külügyminiszeri értekezletén. Az ET tagállamaitól azt kérte, hogy nyújtsanak támogatást az ország választások után alakuló új parlamentjének és kormányának.

Motó: „Vigyázzatok, hazámfiak! Ne féljétek annyira az anarchiától, hogy túlfélelemből a szabadságtól is irtózzatok. Fontoljátok meg, hogyha oly boldogtalanok volnánk, miszerint csak anarchia és abszolutizmus közt lehetne választanunk (mit én nem hiszek), az anarchia mindenestre csak múlékony állapot lehet, de az önkény uramla lehet örökös”

Eszmefuttatásom címét egy könyvsorozattól kölcsönöztem. Nem csupán azért, mert a sorozatban megjelent egyik dolgozat olvastán jutott eszembe egy és más, hanem azért is, mert az Úr 1989–90 esztendeiben annyi változással szolgált a sors, hogy ezekkel megbirkózni csakis akkor lehet, ha a magyar mellé állandó jelzőként a *gondolkodó* társul...

Gondolkodó magyarok – milyen szép, milyen távlatos szókapcsolat. Hát ha egyszer végre már: valóságunk érezhetnének azt, amire a megfogalmazás utal. Vagyis az lenne ideális, ha nem a fogalom keresné a valóságot, hanem a valóság találta rá a fogalomra.

Ha valóságunkat a „gondolkodó magyarok” uralnák, ha ők határozhatnák meg alakulásának irányait, akkor végre leszámolhatnánk át nem gondolt, évtizedek (ha nem századok) óta dívó hisztériákkal.

És azt hiszem, itt az a pillanat, mikor egyre markánsabban jelentkeznek azok, akikre érvényesnek érezhetjük a megnevezést: gondolkodó magyarok...

Mert hiszen van min gondolkodni! Az utóbbi hetekben azon merengtem el (a merengés: afféle pehelysúlyú gondolkodás!), vajon mibe kapaszkodhatott az átmenet gondolkodni vágyó átlagos magyarja?! Milyen gondolati fogódzókat kínált neki a világ, a nyelv, a nyomtatott szó? Hiszen itt kampányok folytak és folynak – és ezek nem kimondottan az észhez szólnak, hanem inkább érzelmi alapon kívánnak híveket toborozni. Ez utóbbi ugyanis jóval könnyebb. Érezni bárki képes, gondolkodni már jóval kevesebben... Megeshet, hogy ünneprontó észrevétel (érdekes: az érzelmi alapon politikázók két véglet ismernek, vagy ünnepelnek vagy gyászolnak), de ünneprontás ide vagy oda – nem hőzöngő, hanem gondolkodó magyarokra van mostanság (is!) szükség.

Olyanokra, akik a részjelenségekre, részérdekekre koncentrálnak, kampány-gondolatmenetek kusza hálóját gondolatba, véleménybe képesek rendezni.

Nagy a gyanúm, hogy manapság a gondolkodó magyarok többsége a

Erdélyi monológ

„Magyarországról vannak? Isten tartsa meg magukat! Igen sok segítséget adtak, de még több kéne! Mert egyedül nem tudjuk irtani a kommunistákat. Így csak rabszolgák vagyunk. Mert nálunk Újfaluban felszámolták a kollektívot, de Vaslábban csak megmaradt. És a levitézlett vezetőket mind oda helyezték. Hogy lehet kérem így boldogulni...?” (Pál Antal, 71 éves)

Gondolkodó magyarok

csendes többség kebelében-kebeléből szemlélődik és töpreng. És ami még fontosabb: dönt.

...De a már említett könyvsorozat egyik kötetére visszatérve: a Gondolkodó magyarok sorozatcím alatt ez szerepel: *A magyar politikai pártok értelmezése...*

A szerző: Kossuth Lajos, aki Deregyei álnéven közölte munkáját 1847-ben. Ez az új kiadás múlt év (1989) közepétől virít a könyvesboltok kizárólagában. Szerintem egy korszak emblematikájának. Hiszen a diktatúra csipkerózsa-álmból felriadt, gondolkodni kezdő magyaroknak a több tucatnyi párt „értelmezése” a legkényebb dió. Bárhogy nézzük, eltart ez az értelmezés még egy-két évig.

A mai magyar társadalom gerincét képező nemzedékek egypártrendszerben nőttek fel. Ez az átmeneti helyzet számukra merőben új.

Pedig semmi sem új a nap alatt. Főként, ami a gondolkodást illeti: nem használ neki a rögtönzés. A gondolatnak számba kell vennie saját előzményeit – a hasonló helyzetek kitermelte következtetéseket. Magyarán: Kossuth Lajos nemcsak a notában üzen; itt van, teszem azt, ez a traktátusa. (Danolni könnyebb, mint töprengeni? – igaz. De azt is el kell dönteni: danolászó vagy gondolkodó magyarok akarunk lenni!)

...mivel a pártevekkel korunkban nagy a visszaélés, hasznos dolgot cselekednek, ki a pártevek értelmezését megkísértené” – írja Kossuth 1947-ben. És ő megcselekedte eme hasznos dolgot.

Ó, mai gondolkodó magyarok, gondolt-e valaki arra, hogy a gombamód elszaporodott párteveket (a név: a törekvés lényegét hivatott kifejezni) értelmezze? Önértelmezésekben, persze, nincs hiány... Az értelmezést, az önértelmezések összevetését, bizony nem cselekedte meg – nyilvánosan – senki sem. Igaz, az sem lehet vitás, hogy a csendben gondolkodó magyarok tömege, a csendes többség folyamatosan ezt cselekszi.

Bizonyos fogalmak használatában is féltelmes a két korszak közötti párhuzam. Mit is mond Kossuth: „ma már nincs oly megkövesült pecsovcics, aki (...) meg merné vallani magáról, hogy maradni akar a régienél. Nem, ma már minden ember haladónak vallja magát...”

Szóval haladunk, haladunk, óriási a régiségünk a haladás-szakmában. A mai lassacska-haladók, akik az

anarchia rémét festegetik – mintha ördögöt – a falra, talán nem is tudják, hogy a „fontolva haladás” oly bölcsnek tűnő fraziséát is cáfolta Kossuth már 1847-ben: „vannak haladók, kik a haladás gyorsaságát a haza szükségéhez mérik, s vannak mások, kik saját érdekükhöz mérik. (...) Mindkettő fontolva halad, csakhogy egyik kötelességét teljesíti; a másik vétkezik.”

Így van ez: a nagy – és mint fennebb látható: igencsak differenciált – haladásban akad megfontolnivaló; amíg csak a fontoltság „mindent meg nem halad...” Itt tartanánk? Bizony! Lassan az átmenet is átmenti magát! Csodájára – csodánkra! – járhat a világ.

Az átmenetből egy elhúzódó, „nagy átmenetelés” lett, olyannyira, hogy néhány „gondolkodó magyar” (teljes joggal, tisztességgel), már nem is a pangás évtizedeinek hibáit elemzi, hanem a még tartó (tartós?) átmenet mulasztásait, baklövéseit.

A legnagyobb baj talán az, hogy a fogalmaink is kiürültek. Pontos fogalmak nélkül nincs nyelv, nincs hiteles gondolkodás. Fogalomtisztázások kora helyett mintha csak a szóviccek karneváljára készülnénk. Már azt is kételkedve írja le az ember: hiteles... Jön, hogy legyintsünk e divatos kortes-szóra: persze, hogy hiteles minden valamire való magyar politikus, hiszen hitelekért kell szegénynek szaladgálnia!

Szívesen használnék ilyen szókapcsolatokat: gazdálkodó magyar, polgárosodó magyar stb. De lenne e fogalmaknak elégséges valóságfedezete (legalább annyi, amennyi az etikus szóhasználatához, fogalmazáshoz feltétlenül szükséges)? Ki tudja... Annyit azonban mindannyian tudunk, ha gazdálkodó, polgárosodó (és más ehhez hasonló) magyarrá nem egykönnyen válhat – *gondolkodó magyar* mivoltában bárki öntudatosan megerősítheti magát. Azt talán fölösleges említenem, hogy általában a gondolkodó magyarokból lesznek gazdálkodó, polgárosodó stb. magyarok.

A gondolkodást pedig az eszközök rendbetételével – jelesen: a fogalmak tisztázásával – illendő kezdeni.

Hogy több tucatnyi párt, „értelmezésével” nehezen boldogulunk, ideig-óráig természetesnek tekinthető. De bizonyos közhasználatú fogalmak érvényességi körének megvonásával nem lehet, nem szabad kísérkedni. Ma már (mint minden átmeneti korban) senki nem konzervatív, mindenki hala-

dó – no, de a harmadik bűvös szó: ellenzéki – különös pályafutást ígér. A választások után az ellenzék kisebbségbe kerül, annak rendje és módja szerint. Megszűnik a paradoxon, amit Kossuth így jellemezett: „Ahol parlamentáris kormány van, ott az ellenzék természetesen csak kevesebbségben lehet; miért?, mert mihelyt többségben van, megszűnik ellenzék lenni, s kormánnyá lesz, de nálunk, a mi viszonyaink közt, nem parlamentáris, nem nemzeti kormány mellett?”

A kérdés csak az: mi lesz az ellenzéki beidegződéseivel?

A fogalmak kavargóságában összekeveredhet a cél és az eszköz. Úgy tűnik, nem árt Kossuth-tal emlékeztetni: „a nemzet s annak érdekei a cél, a kormány pedig nem cél, hanem eszköz, s aki ezt tagadná, az országgrontó, azaz konzervatív.”

Lám, valahonnan innen kell elindulnunk a *konzervatív* szó értelmezésében akkor, amikor mindenki haladónak vallja magát. Pedig – ugye tudjuk –, akadnak itt körülöttünk jócskán konzervatívok.

Hiszem, hogy a gondolkodó magyarok látják is őket.

A gondolkodó magyarok szókapcsolatról még csak ennyit: ezerszer megfogalmazott igazság, hogy humor csak a szellemekben bővelkedő, gondolkodó emberek van. Megkérdezném az olvasót, nem furcsállja, hogy a kortesek manapság inkább *meghatni* igyekeznek minket – mintsem a szellem sziporkázásával józan gondolkodásra készíteni?

Kossuth korában a „nemzetiesség” és az „alkotmányosság” volt a két leg-többet hangoztatott szó. És ő nem restelt ezekkel kapcsolatban az alábbi viccelődésbe bocsátkozni: „volt egykor egy cigány, és ez a cigány órát lopott, mely ’üt és repetál’, és elrejté a ’kimondhatatlanok’ korai közt. Es az ármányos óra ütni kezdett. Te cigány, mi peng ott?, kérde a szolgabíró, ’a sarkantyúmat terjéja, nagyságos uram’. – A cigány pedig mezfűláb vala. ’Hiszen csizmád sincs, nemhogy sarkantyúd volna – mond a szolgabíró, ’de majd lesz’ felelt az okos cigány. – *De majd lesz* that is the word. Jó, jó, de már csak legyen meg előbb a sarkantyú, azután pengjen, ha úgy tetszik, Majd, ha lesz, akkor nem opponálunk...”

Mai gondolkodó magyar, majd másfél évszázaddal keserűbben – mely keserűségét olykor egy kis kedéllyel oldaná – már nem is opponál(na). Megragadná a cigányt, keblére ölelné, és harsányan kiáltva jelentené: *ütött az átmenet órája!*

Spectator

Választás '90

Szeszélyes mozaikok a választás napjáról

(Folytatás az 1. oldalról)

Az élet azonban sokszínű. Budapest, Rákóczi tér, mely nem feltétlenül a nagy fejedelemtől nevezetes. Jön az első rosszlány. Fekete és közönyös:

- Kétezer! – néz a szemembe.
- Melyik párt verné le az áradat?
- Hülye!
- Ennyit erről!

Szeremle. Ósi magyar falu a Duna hajlatában, Bácskában, ahol karikára fonják a kalácsot és melegen borsos tejfőibe mártják. A híres borsoskalács falujában novemberben is több mint a

lakosság hatvan százaléka eljött szavazni. A tanácsházán most jó hetven százalékos részvétellel számítanak. Ebben a faluban két párt fejtett ki nagy szervező munkát: a független kisgazdák és az SZDSZ. Két körzetben lehet szavazni, mindkettőben ott ül mindkét demokratikus párt képviselője is – mondják a telefonba.

Fél tíz van! Az 1256 szeremlei szavazatra jogosult közül már tizenöt százalék voksolt. A többiek majd az istentisztelet, s a mise után. Szeremlén így illik.

Beülök egy italra a pesti Duna-par-

ton. Lajos úr, a főpincér két-három mondatban adja meg a politikai és gazdasági helyzetjelentést Magyarországról:

– Kérném tisztelettel mindegy, csak jöjjön már az esély a megélhetésre. Tegnap is két vendégünk volt, egyik csak bagulyást rendelt. Látjuk mi kérem, mi van itt!

Ezerkilencszázkilencven! Jó reggelt Magyarország. Azt mondják, nemsokára nyílik a jácint...

Földessy Dénes

Mit mond a hallgató többség?

Mindenki érzi, hogy valami fontos, a korábbi választásoknál igazabb dolog történik most az országban, de a történelmi pillanatok sorozatába valahogy belefárad az ember. Zászlóvivők, hittel lelkesedők persze mindig kellenek, nélkülük jóval komótosabban fordulna a világ. A kérdés csupán az, hogy a szervezetek, programok, személyek hitelességét miként értékeli a hallgatók nevezett többség. Hogyan szavaz a vidék Magyarországra? Ime rögtönzött vasárnapi véleménykutatásunk.

Mázasszászvár csúnyácska bányásztelepülés Baranya szegélyén. Lakói jó részt nem a földből élnek, de az egykori közösségi hagyományokat nem feledték. A tanácsháza fellobozózott épületében a mise előtt és annak végétével fordulnak meg legtöbben. Reggel kilenc tájban alig szállingóznak.

– A következő parlament talán csak ad valamit a nyugdíjasoknak – Bakonyi József 83 éves, ebből 45-öt a Mecseki Szénbányák szászvári üzemében, 14-et az erdőszetben koptatott el.

– És kitől várja ezt?
– A Magyar Szocialista Pártra szavaztam, ha nem haragszik meg érte. Talán változtatni fog valamit az életoron. Aztán, lehet, hogy közben tévedek.

– Mi alapján döntött a szocialisták mellett?

– Nekünk odahaza a Népszabadság jár, abban olvastam sokfélét.

– A többi párról is tud?
– Hogyne tudnék, van vagy tizenkettő...

Fiatalkor, négy év körüli kisgyerekekkel. Készségesen válaszolnak: – Most szavaztunk először, ezúttal állítólag szabadon. Reméljük. Egyetlen oka van, hogy eljöttünk: azt reméljük változni fog a helyzet – mondja Fluck Imre.

– Kitől reméli, kire szavazott, ha elárulnák?

– A Fideszre. Sokan mondják, hogy túl fiatalok, hirtelenek, de én úgy gondolom, hogy a programjuk alkalmas arra, hogy előbbre vigye az országot.

„Az biztos, a kommunistákra nem” – mondja Zsók András az izményi székelyember

– Befolyásolta a döntésben a tiszta múltjuk, esetleg ez készítette arra, hogy ne másra voksoljon?

– Nem. Amit a régi dolgokról állítanak az soha nem biztos. Akármelyik párt mondhatja, akkor is kételkedem. A jelenben élünk és a jövőn kell törni a fejünket. Egyébként majdnem mindegy, hogy melyik párt lesz vezető szerepben, ennél csak jobb lehet. A szocialistáktól azért tartózkodtam, mert „bizonyítottak” már, most meg kéne próbálni egy másik formát.

– A döntésben volt-e családi vita – kérdezem az egyetértően bólogató feleséget.

– Volt, nem is kevés. Először a szociáldemokratákra akartam szavazni, de a férjemmel sokat beszélgettünk róla. Meggyőződtem.

– Szászváron nem hiszem, hogy a legnépszerűbbek közé tartozott volna a Fidesz. Vagy tévedek?

– Nem, talán a legkisebb a befolyása. De nehéz ezt megmondani, mert a különböző választási gyűlésekre alig mentek el az emberek. Inkább maguk között beszéltek meg a dolgot.

Ünneplőbe öltözött ember ácsorog az Izményi kocsma előtt. A tolnai Völgyesség eldugott falucskájában szé-

kelyek laknak nagy számban, máig őrzik hagyományait. És persze mindezen megadják a módját.

– Megvolt a szavazás? – fordulunk a kalapos parasztemberhez.

– Meg bizony, valamelyikre csak szavaztunk.

– Faluhelyen az agrárpártok a népszerűek, kisgazdák, agrárszövetség...

– Van itt minden.

– A régiiek, az MSZMP is?

– Ki, hogy van vele.

– Maga kit tart szimpatikusnak közülük?

– Most nem mondom semmit, majd talán később.

– Miért, fél valamitől?

– Azt soha nem lehet tudni...

Idős házaspár kapja el a beszélgetésünket. Mosolyogva odaszól az ember: – Az biztos, a kommunistákra nem szavazunk. – Zsók András szülővárosa Déva, otthona már Izmény. Szívesen beszél az idegennek: – A keresztényeknek, kisgazdáknak, vagy a másik demokratáknak van esélye a faluban.

– Honnan tájékozódta arról, ki mit akar?

– Tévéből, újságból, mindent meghallgattunk, elolvastunk. Ráérünk, nyugdíjasok vagyunk a feleségemmel. Én bányász voltam, 32 évig jártam a föld alá. A független kisgazdára szavaztam. Kétezer öl földem van, de a kevés járandóságomat se kérném vissza, nem bírom már nehéz munkát.

Egy nevet kiabál még távolról. Őt szeretné képviselőnek. Mert székely ember. A parlamentben legyen valaki közülük.

– Nem nyilatkozom semmiről, én nem politizálok – hártja el kérdésünket a bonyhádi fiatalasszony. – Az utolsó pillanatig úgy volt, hogy el sem jövök, aztán egy ismerős miatt mégis választottam. Különben a tévét is lekapcsoltam, amikor választási műsorok voltak, politizáltak. Egyszerűen nem érdekel.

– Végül is milyen párt kapta így érzelmi alapon a szavazatát?

– A kereszténydemokraták. Tudja, örülök, hogy túl vagyunk az egészen.

Takács Zsuzsa

Kapfing András felvételei

Az ex első titkár eltévesztette...

A veszprémi 6. számú választókerület választási bizottságának meggyűlt a baja a kommunistákkal. Először a „megújult” MSZMP-vel, amely delegált egy tagot a bizottságba, jelenlétét azonban kifogásolta a Szabad Demokraták megbízottja. Mondván, hogy az MSZMP-nek nem sikerült ebben a választókerületben egyéni jelöltet állítani, ezért nem jogosult a választási bizottságba tagot delegálni. Az ügyben korán reggel az Országos Választási Bizottság hozott döntést, mert a törvény rendelkezése bizony nem egyértelmű. Azt mondja, hogy „a választási bizottság további egy-egy tagját az egyéni és a területi választókerületben jelöltet állító párt, illetőleg független jelölt bízza meg.” Azt a bizonyos „és” szócskát az Országos Választási Bizottság úgy értelmezte, hogy a területi listát állító MSZMP jogosult részt venni a választási bizottság munkájában.

Nagyobb kalamajkát okozott, hogy a „megújult” MSZMP-vel is megerősített választási bizottságban senki sem vette észre, hogy Gyuricza László, aki a megyében a „rég” MSZMP utolsó első titkára volt, eltévesztette a házszámot. Nemrég költözött ugyanis új lakásába, amely a veszprémi 7. számú országgyűlési választókerülethez tartozik. A megszokás azonban nagy úr: a Gyuricza család elment szavazni a régi lakásuk címe szerint illetékes 6. számú választókerület megfelelő szavazókörébe. Ahol is a régi ismerősnek kijáró bizalommal és tisztelettel fogadták őket, mert csak jó fél óra múlva jutott észbe ellenőrizni a bizottság egyik tagjának, hogy Gyuriczaék szerepelnek-e névjegyzékükben. Addigra már a – vajh mely pártra leadott? – ex első titkári és családtagi voksok az urnában lapultak elkeveredve jó félszáz jogosan leadott szavazattal érvénytelenül téve azokat is. (A pohár bort is megtrötyölte egy csepp méreg.)

Bezzeg a „rég” időkben ilyen „ragály” nem fordulhatott volna elő! Ki merte volna észrevenni akkor, hogy jogosulatlanul szavaz egy megyei első titkár?

L. Gy. G.

Csak jönnek, jönnek...

Egy valami már bizonyossá vált a vasárnapi választásokon: a győztes személye. A magyar nép. Hogy miért? Mert az első szabad választáson végre kényszer nélkül döntött mindenki saját sorsa felett. Így volt ez a budapesti 21. számú választókerület 21. számú szavazókörében is. Délután háromra a jogosultak több mint kétharmadrésze leadta már voksát, s csak érkeztek az újabb és újabb szavazni vágyó honfitársaink. A választási bizottság úgy vélte, este hatig lehet, hogy nyolcvan százaléknál is magasabb lesz a részvételi arány.

Egyszer csak feltűnő jelenség lép be a választási helyiségnek kinevezett tanterem ajtaján. Miniszoknya, fekete harisnya, tűsarkú cipő, szőke lófarok. A hölgy fülében méretes fülkarika, szóval nem az a politizáló alkat. Megkapja szavazólapját. Félrevonul, forgatja. Tán nem tudja, mit kell vele tenni?

– Á, egy percig sem haboztam – mondja Kiss Mariann, némileg megrö-

könyödvé azon, hogy éppen őt kérdezem – tudja csak az tartott olyan sokáig, hogy végignézttem, melyik párt, kit szerepeltet a pártlistán. Már jó előre eldöntöttem, kire fogok szavazni. Ez az első választásom. Huszonegy éves vagyok, higgye el, érdekel a politika. Azért jöttem el, mert magyar vagyok, meg aztán itt ma mindannyian a jövőről döntünk. Sok múlik rajta. Mire Mariann bedobhatta borítékját az urnába, a három előkészített doboz megtelt. Sebjaj hozták a tartalékot, mely egyedül nagyobb volt, mint a többi együttvéve. Hiába no, a korábbi választásokon vékonyabb borítékhoz szoktak. Kevésnek bizonyult – legalábbis a zuglói körzetben az a két szavazófülke is, amit a hely szűkössége miatt fel tudtak állítani. Az emberek türelmesen vártak sokra. Volt valami néma méltóság abban, ahogy álltak a fülkék előtt. Szó nélkül, derűvel arcukon. A demokrácia megérkezett. A nép választott.

Csik Rita

Akik helyhez kötöttek

A mintegy 70 ezer sorkatoná döntő többsége állandó lakóhelyén adhatja le szavazatát, a többiek a laktanyában, illetve a laktanyákhoz közeli szavazókörökben. Ezt Kovács Zoltán ezredes, a HM választási feltételeket megteremtő munkacsoportjának tagja közölte az MTI munkatársával. Elmondta: erre a napra a parancsnokok felügyeltek a fegyelmi fenyegetéseket, hogy a büntetésben lévő is élhessenek állampolgári jogukkal.

Azok számára, akik nem utazhattak állandó lakóhelyükre, az illetékes parancsnokságok segítettek abban, hogy a katonák a helyi tanácsoktól megszerezhesék a szükséges igazolást a szavazáshoz. A nap folyamán a laktanyákban összesen 27 szavazókört működtet. Ezek egy részét külföldi újságírók és a nemzetközi megfigyelőbizottság tagjai is felkeresték.

Az ország kórházaiban és a klinikáin mintegy 80 ezer választójoggal rendelkező beteg ápolnak. A fővárosi János Kórházban fekvő 2200 beteg közül 1800 a szavazásra jogosult állampolgárok száma, de csak 10 százalékuk élt helyben szavazati joggal, mozgóműködésbe dobta voksát, 15 százalékuk kérte és kapta meg az eltávozási engedélyt, hogy lakóhelyének körzetében adja le szavazatát. Sok beteg szeretett volna még szavazni, de hozzátartozóiknak valamilyen oknál fogva nem sikerült beszerezniük a lakóhelyen kívüli szavazáshoz szükséges igazolást.

A választási törvény értelmében az előzetes letartóztatásban lévő is élhetnek szavazati joggal. Diczig István vezérőrnagy, az országos rendőrfőkapitány helyettese elmondta az MTI munkatársának, hogy mintegy 1000–1200-an vannak előzetes letartóztatásban. A helyi rendőrségek illetékesei már korábban megkérdezték tőlük, kívánna-e élni állampolgári jogukkal, s akik igennel válaszoltak, azok számára beszerezték az igazolást a szavazáshoz.

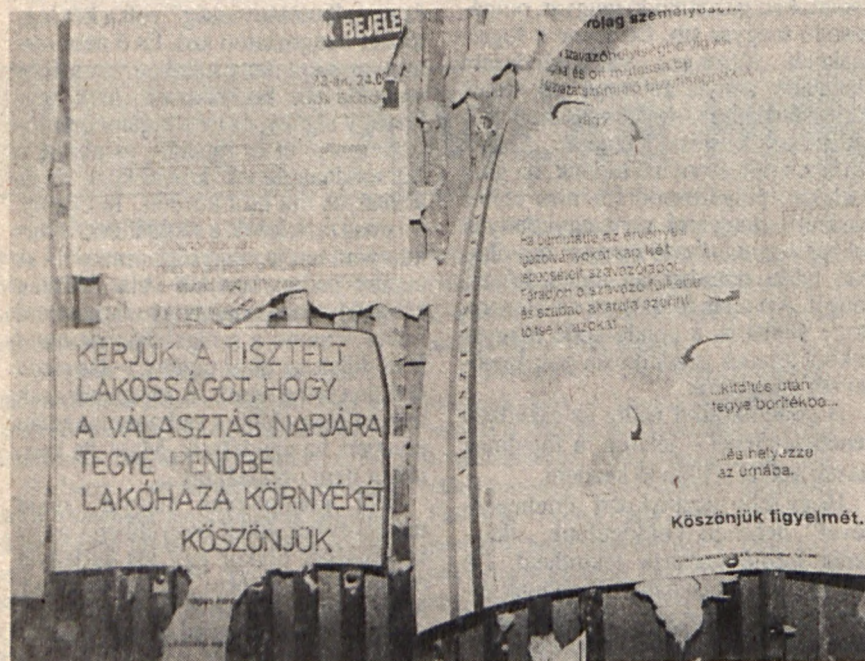
Budapesten, a BRFK Gyorskocsi utcai vizsgálati osztályának épületében 110-en vannak előzetes letartóztatásban. Hajósi Ferenc százados elmondta, hogy közülük 31-en éltek szavazati joggal. Részükre szavazóhelyiséget rendeztek be, s a budapesti 7-es választókerületből mozgóműködésbe jöttek ki a szavazatszámoló bizottság tagjai. A többi körzetben lévő nem kívánt szavazni, illetve közülük jó néhányan korábbi bűncselekményeik miatt a közügyektől el vannak tiltva.

Gyulán a 15. számú szavazókörben vasárnap délelőtt egy büntetett előéletű, szavazati jogától megfosztott férfi voksolt megtévesztve a bizottságot. Mire a turpíróság kiderült, mintegy félszázán dobták szavazatukat az urnába.

Az ország több térségéből is érkezett napközben hír arról, hogy érvényteleníteni kellett a szavazatok egy részét, mert illetéktelen szavazólap került az urnába. Lapzártáig nem kaptunk lényeges részeredményt. Az mindenesetre aggasztó, hogy a szavazatszámoló bizottságok nem mindenhol álltak a helyzet magaslatán.

Választás '90

Választási milió

Sachs professzor tanácsai Kelet-Európának

Vigyázat, a vállalat nem az igazgatóé!

„Ahhoz, hogy Kelet-Európa eltakarítsa a kommunista igazgatás által hátrahagyott romokat, gyors, drámai ugrást kell végrehajtani a gazdaságban” – állítja Jeffrey Sachs, a Harvard egyetem 35 éves professzora, aki a kelet-európai gazdasági reformok vezető nyugati tanácsadója.

A The Economistban megjelent cikkében a mi fogalmaink szerint ifjú professzor választ ad arra a kérdésre, hogy vajon miért fulladtak be eddig a térség gazdasági reformkísérletei. Szerinte valódi piac egyetlen kelet-európai országban sem alakult ki, ugyanakkor a kormányok mindvégig ki voltak szolgáltatva saját vállalataiknak. Ezeket a szocialista vállalatokat egészen mostanáig bármi áron életben tartották, akkor is, ha termékük eladhatatlan volt. Az igazgatók igyekeztek minden beszerezhető hitelt megkapni, akár be tudták ruházni gazdaságosan, akár nem. Az állami vállalatoknak sokhelyütt megengedték, hogy hitelt vegyenek fel a kormány garanciájával. Sachs szerint Kelet-Európa 100 milliárd dolláros nyugati adósságának nagy része ilyen, eleve kudarcra ítélt vállalati beruházási hitelből lett.

Így a reformok a kommunizmusban szükségképpen önkorlátozók és önmrombolók – írja az amerikai professzor. Szerinte a gyors piaci átalakítás programjának négy egyidejűleg végrehajtott részéből kell állnia. Először is hagyni kell, hogy az árak megtalálják a megfelelő piaci szintet, részben a nyugati import közreműködésével. Másodszor fel kell szabadítani a magánszektorot a bürokratikus korlátok leépítésével. Harmadszor az állami szektort szigorú ellenőrzés alá kell helyezni, részben privatizálással, részben a megmaradó állami vállalatok szigorú megfigyelmezésével. Negyedszer korlátozó jellegű hitelpolitikával és kiegyensúlyozott költségvetéssel fenn kell tartani a makrogazdaság egyensúlyát.

Sachs szerint az átmenetnek gyorsnak kell lenni, mert számítani kell arra, hogy nagy lesz az ellenállás. Hiszen egyes szektoroknak, például a nehéziparnak, jelentősen össze kell zsugorodniuk, és ezt az ott dolgozók érthetően ellenezni fogják. Ilyenkor népszerűsége tőrő igazgatók megpróbálnak a munkásokkal és a veszélybe került állami bürokráciával összefogni a gyár, az ágazat „megmentéséért”. Ezért döntő feltétel az átmenetnek a szabad külkereskedelem, a konvertibilitás – esetünkben a forint – és az üzleti életbe való belépés minden mai korlátjának a megszüntetése.

A harvardi professzor nagy veszélynek tartja, hogy Kelet-Európában az állami vállalat fogalma teljesen képlékeny, mindenki mást ért alatta. Sok igazgató szó szerint sajátjának érzi az általa vezetett gyárat, s a cég vagyonának eladásakor az egyik elsődleges szempont számára, hogy ő jól járjon. Sachs professzor ezt nagy veszélynek tartja, és cikkében hosszasan foglalkozik azzal, hogy miként lehetne e veszélyt elhárítani. Szerinte a vállalatok eladása előtt egyértelművé kell tenni, hogy azok az állam tulajdonában vannak, és kizárólag az állam jogosult az eladásukra. A mai állami vállalatokat Sachs szerint magánkorporációkká kell átalakítani, amelyeknek eladható tulajdoni részvényei vannak. Nem oldja meg a problémát a dolgozó öngazgatás – állítja a professzor –, a nyugati beruházók ugyanis nem szívesen investálnak ilyen vállalkozásokba. Ennek az oka, hogy az öngazgatással működő vállalatoknál a dolgozók általában magasabb bért állapítanak meg maguknak, s ez megdrágítja a termelést.

Sachs szerint minden kelet-európai országban az államkincstárnak kell felügyelnie a vállalatok eladását. Nagyon fontos, hogy a kincstárakat megvédjék a politikai beavatkozástól. Sachs professzor szerint ennek igazi garanciája az lenne, ha a vállalateladásokat egy nemzetközi jogi és pénzügyi szakértői bizottság felügyelné, amely ellenőrizné, hogy betartják-e az előírásokat és az állam szempontjait figyelembe veszik-e.

Nem tudom, hogy sok vagy kevés a képviselők tervezett 50 ezer forintos tiszteletdíja és a miniszterek havi 100 ezres fizetése. Attól függ, honnan nézzük. Annyi azonban bizonyos, hogy annak, akinek ilyen magas a jövedelme, teljesen mindegy, hogy egy kiló bélszín 5 vagy 600 forintba kerül. Persze annak is, aki csak 5-6 ezret visz haza havonta. A különbség csupán annyi, hogy míg az egyik így is, úgy is, a másik sehogy sem tudja megvásárolni a marhának ezt a nemes részét. Nagyobb baj, hogy nemcsak bélszínre nem futja a kiskeresetűeknek. Hovatóvább kenyérré, tejre, ruhára, lakásra sem. Különösen reménytelen helyzetben vannak a megváltozott munkaképességűek. Azok a mozgás-, látás-, hallás- és értelmileg sérült emberek, akik különböző célvállalatoknál vagy szociális foglalkoztatókban keresik a kenyérrelváltót. Védelmükre alakult egy országos szövetség, amelynek központja, az igen sok fogyatékos foglalkoztató Fővárosi Kéfe- és Seprűgyártó Vállalatnál található. A szervezet elnöke Köves Gábor, a vállalat igazgatója.

– **Miért alakult meg a Védett Szervezetek Országos Szövetsége?**

– Úgy látjuk, hogy nincs teljesen biztosítva a megváltozott munkaképességűeket és az egyéb szociális okból rászorultakat foglalkoztató szervezetek érdekvédelme. Ebben a nagy leépítésben könnyen kiszorulhatnak a munkahelyekről azok, akik kevésbé tudják a megváltozott körülményeket elviselni, megtanulni. Ezek az emberek sajnos csak igen nehezen képezhetők át és a nagyobb vállalatok nyilvánvalóan nem fognak velük bajlódni.

– **Hány megváltozott munkaképességű ember dolgozik ma hazánkban?**

– Először is különbséget kell tenni kétfajta munkahely között. A szociális foglalkoztatókban főként idősebbek, a célszervezeteknél inkább megváltozott munkaképességűek dolgoznak. Összesen körülbelül 25 ezren vannak, de sokan várnak még munkára. Minél több embernek szeretnénk ezt megadni. Ehhez viszont állami támogatás szükséges. Reménykedünk abban, hogy ennek az összegnek az abszolút értéke nem csökken a jövőben.

– **Önök támogatásra szorúlnak?**

– Ezek a cégek önmagukban sehol a világon nem nyereségesek, ezt teljes egészében nem lehet megoldani. Nagy lehetőséget látunk viszont a szerveze-

tek gazdasági együttműködésében. Egyik feladatunk éppen az, hogy jobban megismerjük egymás tevékenységét. Közös tudnánk munkát vállalni és azt felosztani egymás között. Sajnos manapság éppen a munka megszerzése az egyik legnehezebb feladat.

– **A Védett Szervezetek Országos Szövetségét 9 budapesti és 13 vidéki cég hozta létre. A pécsi Agóra Ipari Vállalatnál több mint 400 megváltozott munkaképességű ember dolgozik. Dr. Kisvári Andrásról, az Agóra igazgatójától azt kérdeztük, hogy milyen nehézségek adódnak egy vidéki üzemből?**

– Alapvető gondunk, hogy nehezebben jutunk munkához, mint a fővárosiak. Itt a munkavállalók összetétele is sokrétűbb. A bányából kikerülő leszárazított bányászok tömeges elhelyezkedési gondjai minket is érintenek. Ennek a rétegnek a foglalkoztatásában valamilyen formában nekünk is részt kell vállalni.

– **Az újonnan alakult szövetség hogy tud segíteni ezeken a gondokon?**

– Azt szeretnénk elérni, hogy a főtársaságok, a miniszteriumok a mi véleményünket is kérdezzék meg jogszabályalkotás előtt. Ne forduljon elő az,

hogy olyan jogszabály készül, ami dolgozóink érdekeit sérti.

– **Önök mivel foglalkoznak?**

– A papírüzemben különféle tasakokat, borítékokat gyártunk, de van textil- és kesztyűgyártásunk, valamint cipőfelsőrész-tűzéssel is foglalkozunk. Sokféle tevékenységet folytatunk, mert a rokkantak is sokfélék, nem mindenki alkalmas minden munka elvégzésére.

– **Mennyit keresnek az itt dolgozó emberek?**

– Miután teljesítménybérben dolgoznak, nagyon nagy a szórás. 500 és 4000 forint között mozognak a munkabérek.

– **Ön szerint ennyi pénzből meg lehet ma élni?**

– Sajnos nem. Mindenképpen emelni kellene az emberek megélhetési szintjét.

– **Lesz erre lehetőség?**

– Ehhez a piacnak is változni kell. El kellene fogadni azt, hogy az itt dolgozó emberek rokkantságuk ellenére is száz százalékos munkát képesek végezni a maguk területén. Mi itt eladható áru készítését, jó minőségben. Az első dolog, amit a belépő kollégákkal tudatosítani szoktunk, hogy olyan termék kell előállítani, amit azután ők maguk is megvásárolnának az üzletekben. Itt nem lehet selejtet gyártani.

VÉDETTÉK

Új élelmiszerek

Újabb, csaknem félszáz élelmiszer fogyasztathatósági határidejét, illetve minőségmegőrzési időtartamát állapította meg a mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszter a kereskedelmi, valamint a szociális- és egészségügyi miniszterrel egyetértésben.

A sütőipari termékek közül a legtöbb cikkel ezúttal a Nógrád Megyei Sütőipari Vállalat jelentkezett, amelynek főliába csomagolt, búzából és rozsból készült kenyerei 3 napig őrzik meg minőségüket. A Fővárosi Sütőipari Vállalat 8 féle félkilós vekni minőségmegőrzési határidejének megállapítását kérte: a hatóság a köleslisztes, hajdinalisztes, zabpelyhes és a rozspelyhes kenyér fogyasztási határidejét csak 1 naposra szabta.

Több újdonsággal bővítette választékát a tejipar; a mosonmagyaróvári székhelyű Tejgazdasági Kísérleti Intézet „Fesztivál” elnevezésű krémsajtjai egyaránt 8 napig fogyasztathatók – legalábbis a minősítés alapján. A mélyhűtött termékek közül újdonságnak számít a Zalaegerszegi Hűtőipari Vállalat műanyag dobozban forgalomba hozott, gyorsfagyasztott gyümölcsös tortakréme, amely 1 évig őrzi meg minőségét.

A húsipar cégei közül a Pápai Húskombinát tepertőkrémjei, valamint kolbászos szendvicssajtja 28 napos, a Budapesti Húsipari Vállalat Herz karajosa és Krakói sonkája 35 napos forgalmazási határidőt kapott. Az említett fogyasztathatósági határidőket a MÉM-értesítő ez évi 3. száma közli részletesen.

(MTI)

Most akkor hogy van ez? Mert egyfelől azt olvasom, hogy irdatlan összegű rubelaktívumunk jött össze a Szovjetunióval folytatott kereskedésből. Másfelől meg azt olvasom, hogy ha azon nyomban átértékeljük a már jó ideje szorgalmazott dollárelszámolásra, akkor ugyanez az aktívum irdatlan összegű passzívummá változna... Harmadszorban azt olvasom, hogy a szovjet partnerek szerint Magyarországnak is vannak jelentős összegű rubeladósságai. E kijelentésre aztán rögvest megjelenik valami homályos magyarizálás, miszerint ez a tartozás olyan tartozás, amely voltaképpen tartozás ugyan, de lényegében mégsem tartozás...

Ki tartozik, kinek és mennyivel?

Kérdem kellő tisztelettel: van valaki e kis hazában, valaki – aki profi kereskedő vagy pénzügyi szakember vagy bankár vagy akárki –, aki végül is megbízható alkalst adhatna a bevezetőben jelzett kérdésre, hogy tudniillik valójában ki tartozik, kinek és mennyivel? S ha netán lenne ilyen szakember, s ha valóban korrekt választ adhatna a most már sokakat érdeklő kérdésre, s ez a válasz valóban hatalmas mennyiségű rubelaktívumot jelezne, akkor lenne egy újabb és változatlanul tiszteletteljes kérdésem.

Am ennek előtte hadd idézzem még tovább a közelmúltbeli információimat. A Figyelő például – mellel a Kereskedelmi Minisztérium nem túl nagy öröme – nemrégiben közölt egy listát arról, hogy miféle termékcsoportokban mi mindent vásárolnának tőlünk a szovjet partnerek. Szerepel a listán kismillió termék, gép, berendezés

Gazdaságpolitikai rovatunkat szponzorálja az M&M Szoftverház Kft.

Magyar-szovjet kereskedelem

ÓCSKAPIAC?

és minden olyasmi, amiről manapság, kormányzati körökben azt állítják, hogy nem szabad, nem érdemes, mert fizetségként legjobb esetben is csak értéktelen „számolócédulákat” kaphatunk. Meglehet. Am föllapoztam a Magyar Hírlap egyik közelmúltban megjelent számát és látok egy listát arról, hogy vagy félszáz szovjet vállalat és külkereskedelmi cég mi mindent kínál a magyar piacra – dollárért. S emellett ott van még egy lista arról, hogy a szovjet piacnak mi mindenne lenne szüksége Magyarországról, ugyancsak dollárral fizetve.

Szóval hogy van ez? Valóban csakis az az egyetlen és járhatóan látszó út, hogy a már többször is említett irdatlan összegű rubelaktívumra hivatkozva, mintegy végső veszélyelhárításként drasztikus exportkorlátozás a Szovjetunióval szemben foganatosítva?

Lehet úgy tekinteni és kezelni ezt a hatalmas piacot, mint ami a számunkra egyszerűen nem létezik, mert gyakorlatilag értéktelen?

Hasznavehetetlen termékek

Tudom: ez az egész agyonkuszált, kölcsönösen előnytelen, avitt s majdhogynem hasznavehetetlen termékekkel operáló magyar-szovjet – s általában véve KGST – kereskedelem és gazdasági együttműködés, meg az ehhez kapcsolódó, az elemi gazdasági törvényeket és piaci szabályokat is felrúgó elszámolási rend sokkal bonyolultabb annál, semhogy egyszerűen kijelenthető lenne: ez a rubelexportkorlátozás számunkra fölr egy öngyilkossági kísérlettel. De az is tudnivaló, hogy amit mi szállítunk a szov-

jet piacra, az egy olyan reménytelenül és végzetesen elhibázott „iparfejlesztés” következménye és szükségszerű produktuma, amit manapság már a világ minden valamire való országában jó esetben is megmosolyognak az üzleti körök képviselői. Azt is tudom, hogy a csökkenő magyar szállítások „ellentételezéseiként” – még a barter-üzletek esetében is – rendre bővül a szovjet exporttilalmi lista, mert vajon miért is ne bővülne? Értéktelenségükért értéket adni – ez is üzleti öngyilkosság!

De mindennek tudatában is hadd térjek vissza az iménti kérdésre: mi lesz a magyar gazdasággal, ha most egyre megesező kereskedelmi és gazdasági háborúságba bonyolódunk az egyelőre még létező KGST országai-val? Jelelül: mi lesz a magyar gazdasággal, ha – akár a Nemzetközi Valutaalap diktátumára, akár az utolsó lehetséges szalmazsálként kapaszkodva a rubelaktívum lehetséges csökkentésébe – egyszerűen fölszámoljuk az eddigi legnagyobb piacot, kivonulunk, mondván a régi vice szerint, azért a bizonyos egy sovány kutyáért, még azt a bizonyos két sovány macskát sem kapjuk cserébe.

Koncepció kellene nem improvizáció

Mi lesz azzal a gazdasággal, amelynek irányítói az efféle hirtelen támadt és kétségbeesett ötleteiket afféle hosszútávú piaci koncepcióként kezelik és érvényesítik, ahelyett, hogy minden lehetőt és lehetetlent elkövetnének a piac megtartása érdekében.

No persze: ehhez valóban hosszútávú iparfejlesztési koncepció és megvalósítható stratégia kellene. És olyan termékek, amelyekről nem az a politikai felhanggal, ám végül is kertes nélkül kimondott és aligha cáfolható – egyik külföldi vélemény, hogy egyszerűen drágák és használhatatlanok. (Mely kijelentésre mi volt a magyar válasz? „Csak azt kapják, amennyit fizetnek érte...”) Hát így nem lehet! Ez az „adok neked valami bővít, mert te is csak valami ócskasággal fizetsz, vagy éppen semmivel sem” – szóval ez az „üzleti” filozófia egyetlen országban sem lehet a gazdaság élesztője és hajtóereje. A „jól kitolok veled, mert eleve feltételezem, hogy te is kitolsz velem” – nos ez legföljebb a serdületlen kisiskolások idétlen játszódesztáinak kategóriájába sorolható. No, meg a dilettáns hazai bürokráciára jellemző magatartásforma.

Ez a dilettantizmus azért rémisztő, mert mintha felférezhetetlen mögötte egyfajta értelmetlen kivagyiság: majd mi megmutatjuk, majd mi diktáljuk a feltételeket, majd – ha másként ne megy – afféle kis kereskedelmi blokkát szervezünk ezen az ócskapiaccon. Mi, Magyarországon! Ahol mindig is gazdaságpolitikai vezérlés volt, hogy csak „minden piacon jól értékesíthető termékeket kell gyártani...” S ez már önmagában is a dilettantizmus cáfolhatatlan megnyilvánulása, mert mindig is adott piacra kell, az ottani igényeknek mindenben tökéletesen megfelelő terméket gyártani.

Egyelőre azonban ott tartunk, hogy legföljebb csakis az ócskapiaccon lehetünk jelen. S innen kéne kikapaszkodni, de nem úgy, hogy még a meglévő vevőink körét is otthagyjuk, mert az igazi piacon a vevő számunkra nyilvánvaló ócskaságainkat valóban egyre inkább csak közönséges kacatokként értékeli.

Vértés Csaba

Franciák és németek

Mi foglalkoztatta a francia közvéleményt a keletnémet választások előestéjén?

Kissé tréfásan és meglehetősen pontosan ilyesféleképp lehetne válaszolni a kérdésre: az, hogy március 17-én, szombaton ragyogóan süt a nap, nyárias az idő, a szokásosnál is többen indultak hétvégi kirándulásra vagy párizsi sétára. Olyan békebeli hangulata van az utcának, mint amilyet legutóbb talán dédapáink tapasztalhattak viszontagságos Közép-Európánkban. Szólt is erről politikai kommentátor megjegyzése a napokban: a politikai, társadalmi és nemzeti problémákkal bolyduló Európa sokféleképp aggasztja a politizáló franciákat. Holott a kontinens téképére, ha pillantást vetnek, csitulhatnak aggályaik. Úgy ígérkezik, a hatszögű rajz, Franciaország határvonalai a közeljövő szélcsendes helyét övezik. Szavait folytatta szinte szombatira virradóan az éjféli utáni tőzsdekommentár. Lerobbant és megszállt, keletivé tett ország rész talpra állítása, nyugati és keleti pénz uniója a márkát fogja terhelni, nem a frankot, s ez a francia gazdaságnak csakis hasznos lehet. Hasznos ebben a szelárményekben, ahol kábítószerek póré zajlik Lyonban, pénzszállító kocsinak a rablói után nyomoznak Marseille-ben, az ellenzéki konzervatív-liberálisok belső pártharcai után pedig most, a szocialisták rennes-i kongresszusa alkalmából, a francia szocialista párt bevillongásaira figyelhet az érdeklődő, eldönteni nehezen tudja, hogy mi azokban az elvi és mi a személyi ellentét. Félnék-e a franciák a Kelettől, vagyis Kelet-Európától, firtatta még a hét elején a napilap, a Quotidien de Paris. Kell-e félniük a franciáknak Németországtól, tette föl a kérdést több cikkében is a politikai hetilap, az Express március 9–15-i száma. Az ott közölt közvélemény-kutatás szerint a franciák egyharmada erősen tart a német egységtől. Kivált a

kommunista párt, illetve a szélsőjobboldali Nemzeti Front hívei félnek tőle.

A megkérdészetek több mint fele úgy véli, hogy a német egység nem pusztán német ügy, hanem Kelet- és Nyugat-Európát egyaránt érinti. S kétharmados többséget képviselnek azok, akik szerint az egyesült Németország az Atlanti Szövetség tagja kell hogy maradjon. Az Express vezető munkatársa arról írt, hogy Franciaország és Európa számára a német egységben rejlik egyetlen igazi veszély: Németország semlegessé válásának eshetősége. Minden egyéb félsz és agodalom a múlt kísértő árnya csupán, tendenciózus figyelmen kívül hagyása annak, milyen példászerűen működik negyven éve a német demokrácia az ország nyugati részében.

A történelemből kísértő lélektani okok mögött aktuális szempont is áll. Két évtizede már Pompidou elnöknek az volt a tárgyszerű érzése, hogy a nyugatnémet Ospolitik arra ébreszt rá: túlértékelték Franciaország politikai és stratégiai szerepét az óceán és az Ural között. Erthető hát, ha francia katonatiszt, mint olvashatjuk, most német vilámlámpát lát az egység-folyamatban. Abban, amit a francia politikusok közel félszázadon át nem tartottak kívánatosnak. Sem nem kívánatos, sem nem lehetséges, nyilatkozta évtizede Franciaország jelenlegi köztársasági elnöke.

A kérdés nem időszerű, mondta múlt novemberben a francia külügyminiszter a német egységről, mely politikai értelemben már a keletnémet választási kampánnyal megvalósultnak

tekinthető. S a franciák kétharmada szerint helyeselhető. Kivált az ifjabbak vélekednek így. A politikusokat és politizáló idősebbeket pedig a Figaróban emlékezteti a konzervatív-liberális napilap két nagytekintélyű kommentátora: a bonni és párizsi vezetés között fagyos udvariasság honol, de öreg pár immár a francia-német kettős, négy évtized alatt szerencsésen átlábaljt néhány válságon. Az aggályokat ugyanott, a Figaróban, német újságíró osztalja, vendégként, a Deutschlandfunk főszerkesztője. A németeket meglekenti, mondja, milyen rég elavult képzetek éledtek újra a francia politikai közvéleményben. Szerencse, hogy a német többség ezt – vagyis például Kohl kancellárnak Bismarckhoz, Hitlerhez hasonlítottatását – még nem fogta föl. A francia aggályok, írja a német újságíró, s azok az elavult nézetek, melyekhez a tegnapi aggályok elvihatnak, csak föléleszthetik a nacionalizmust Németországban, Lengyelországban és másutt.

Egybecseng ez azzal, amit az egyik legutóbbiban gondolkodó francia társadalomtudós, a közgazdasági Nobel-díjas Maurice Allais így foglalt össze: akik ma a német egység ellen bármit is tesznek, azokhoz hasonlóan járnak el, akik a versailles-i béke kiereszkölésével a második világháborút készíteték elő. Különbözik is, mondja a Nobel-díjas közgazda, a franciák, lengyelek s a többi európai náció számára az igazi kérdés nem a német gazdasági túlsúly, nem is az Odera-Neisse határ, hanem az, hogy mikor is, miként is vonják ki a keletivé tett Németországból az ott állomásozó szovjet csapatokat.

Zirkuli Péter (Párizs)

Egon Bahr: a legtitkosabb választás, amit valaha is láttam

Egon Bahr, a nyugatnémet SDP elnökségi tagja azon nagytiszteletnek örvendő politikusok közé tartozik, akik szavára érdemes odafigyelni. Ő nyilatkozta a vasárnapi választások után a Pravda tudósítójának: amit az utóbbi időben az NDK-ban tapasztaltam, mélyrehatóan felháborított. Ez volt a legtitkosabb választás, amit életemben láttam.

Szerinte az egész választási kampány a nyugatnémet CDU-CSU által irányított akció volt, méghozzá egy olyan, mely egyetlen komoly párthoz sem méltó. Fiatalok csoportjainak pénzt adtak azért, hogy letépkedjék az SPD választási plakátjait, illetve átragasszák őket sajátjaikra. Lipcsében müncheni rendszámú kocsikból hangszórókon szólították fel a lakosságot, hogy ne menjenek ki Willi Brant választási beszédét meghallgatni. Thüringiaiban és Szászországban az SPD tisztelt személyiségeit fenyegető levelekkel bombázták. Suhl-ban egy fiúnak mindkét lábát törték, mert azt kiáltotta: válasszátok az SPD-t. De gyerekeknek nyugatnémet márkát osztogattak hogy cserébe menjenek be a házak udvarára és osztogassák a CDU (CSU) testvérpártjának röpcéduláit: „Tiszta lelki terrort folytattak Goebbels stílusában. De ezt a piszkot az NSZK exportálta.” – nyilatkozta Egon Bahr.

Jens professor: a halkszavúakban bízom

A híres Thüringiai retorika professzor, Walter Jens aki, a nyugatberlini Művészeti Akadémia elnöke is, nem nyilatkozott túl lelkesen a választási végeredményről. (Megjegyzem általában értelmiségiek fogadják fanyalagva a CDU győzelmét, igaz a baloldali szavazatok nagyobb részét az értelmiségiek adták.) A Demokratikus Fórumra, a Demokráciát Most-ra és a Zöldekre leadott szavazatok gyakorlatilag csak értelmiségi-ektől származnak. A CDU-ra elsősorban munkások, illetve tanulatlan rétegek szavaztak – hangzik az INFAS nyugatnémet közvéleménykutató Intézet felméréséről.

Jens professzor úgy véli, a tömeg évtizedeken keresztül hozzá volt szokva ahhoz, hogy diktálnak, mindent előírnak neki. Most is szüksége volt valakire, akire támaszkodhat. És az emberek azt mondták maguknak: a CDU a legerősebb, rá lehet támaszkodni. A nem a legelőkelőbb választó elvekkel. Ilyen egyszerű. Igaz, a legerősebbhez most azt az illúziót is fűzik, hogy holnap itt az egyesülés, holnap elcserezjük a Trabantot egy Golfra, két hét múlva pedig renoválhatjuk az NDK öröklakásokat.

Sokakat fog csalódás érni, sokan rezignálnak majd. De legalább helyrebillen a realitásérzékük és a legerősebb helyett egyszer majd a legjobbat fogják választani.

Hogy melyek ezek? Jens professzor nem rejti véka alá véleményét. Neki a halkszavúak voltak a legszimpatikusabbak, ő bennük bízik, Ulmanra (a Demokráciát Most tárca nélküli minisztere volt a kerekasztalnál), Bohleyra vagy Sorlemmerre (vidéki pap, a Demokráciát Most-tól ment át az SPD-be, régi ellenzéki figura) – mondta, majd így folytatta: „Ennyi éves diktatúra után nem lehet mást várni. Csalódott akkor lennék, ha úgy is ilyen eredmény született volna, ha külső beavatkozás nélkül csak országon belüli erők közt folyt volna a választási küzdelem”.

Holan-Koch

Világszöttek

Veszélyes svájciak

„Lehet-e szocializmus Svájcban?” „Lehet, de minem?” – így hangzott a vice. „Lehet-e lehallgatási botrány Svájcban?” És ez már nem vice! Botrány van! Az olasz La Repubblica a részletekről is beszámol. A volt igazságügy-miniszterasszony ellen folytatott vizsgálat során a parlamenti bizottság „feljegyzések hegye előtt találta magát. Kilencszázezer állampolgárról készült kárton, vagyis minden hetedik svájci lehallgatott vagy megfigyelés alatt tartott.” A lap felsorolja az okokat is. Azért, ha könyvet vagy cikket írt „egy bizonyos perspektíváról”; mert békeharcos; mert részt vesz a baloldali némozgalomban; mert olyan országokba utazik, „amelyek különleges figyelmet követelnek”; mert a rendőrséggel összeütközésbe került; mert fenyegető leveleket vagy telefonokat kapott. Kilencszázezer személy, akire gondosan ügyelt a rendőrség, anélkül, hogy közülről akár egy is tudta volna, hogy kartont vezetnek róla.

A svájci maccartizmus – ahogyan a sajtó nevezi a botrányt – egy 1951-ben hozott határozat nyomán tartotta magát mostanáig. Eszerint az illetékes hatóság állambiztonsági okokra hivatkozva lehetőséget kapott arra, hogy összeállítsa minden gyanús személy listáját, akiket „háború, súlyos nemzetközi válság vagy általános sztrájk esetén internálni lehet.”

A parlamenti bizottság a múlt év végéig nem hozta nyilvánosságra a „felfedezést”. Am amikor kipattant az ügy, soha nem tapasztalt felháborodás követte. A kormány kénytelen volt hozzájárulni, hogy aki kíváncsi rá, bele nézhessen a dossziéjába. Alig egy hónap alatt 70 ezren jelentkeztek!

Ilyen olvassmányéhséggel egyetlen svájci író sem büszkélkedhet.

..

Szemenszedett igazság

„Átvettünk huszonnégy régi szovjet tengeralattjárót a Szovjetunióba szállított ital fejében. Jó példa ez arra, hogy miképpen kell a fegyvereket elinni.”

A Pepsi Cola Int. szövege

„Az esztendő elpocsékolat napjának tartom, ha nem sikerül rámosolyogni valakire, és énram sem mosolyog senki.”

Silvio Ceccato publicista

„Szerelem az, amikor az ember nem kapja meg azonnal, amire vágyik.”

Ha ezt Krisztus látná

A televízió kvízműsorában biztos bukás lenne, ha föltennék a kérdést: kik Olaszország legszórakozottabb autósai, kik okozzák a legtöbb gondot a biztosítónak? Nem a rómaiak, nem a nápolyiak, nem a milánóiak. Nem a rohanó fiatalok, nem a kezdő vezetők. Nem a Ferrari, a Maserati vagy az Alfa Romeo tulajdonosok.

A statisztika elképzelhetetlenül állít az itáliai félsziget közlekedési moráljáról: 1988-ban a legtöbb, figyelmenlenségből eredő balesetet azokkal a kocsikkal követték el, amelyeknek rendszámabláján ez a három betű olvasható: SCV; Stato della Citta del Vaticano. Vatikánvárosi Állam. Az olasz átlagot messzemenően meghaladó volt a kár. Az átlag ugyanis 2 és fél millió líra egy balesetre számítva. A vatikáni kocsikkal okozott balesetek után viszont közel 12 és fél millió – pontosan 11,9 millió líra – kárszámlát nyújtottak be autónként.

Az adatok a kötelező biztosítás díjának emelését voltak hivatottak igazolni. Vagyis a vatikáni rekord következményeit azok szenvedik, akik nem is SCV-rendszámmal járnak.

Felsőhájjhatnak hát az égre nézve és mormolva az SCV „műfordítását”: Se Cristo lo Vedesse. Ha ezt Krisztus látná.

..

Mi köze ahhoz Moszkvának, hogy Litvánia mit csinál?

Mi volt előbb? A független Litvánia vagy a Szovjetunió? Mi legyen előbb? Jog a függetlenséghez vagy a függetlenséghez való jog törvénybe iktatása?

Efféle vita bontakozott ki a Szovjetunióban azután, hogy Litvánia deklarálta függetlenségét – ezután pedig a szovjet parlament, a Népi Küldöttek Kongresszusa „azt üzenté” Litvániának, hogy a köztársaság változatlanul a Szovjetunió része, ott a szovjet szuverenitás érvényesül, jobb lenne tehát, ha a köztársaság kivárná, amíg törvényesen is kiválhat a szovjet szocialista köztársaságok szövetségéből.

A szovjet parlament kurta, három pontot tartalmazó határozatát el is küldte Gorbacsov Vilniusba. A Szovjetunió frissen megválasztott, nagyhatalmú elnöke ehhez ugyancsak kurtafurca kétmondatos táviratot mellékelte: Litvánia elnöke három napon belül tájékoztassa őt a határozat végrehajtása érdekében tett intézkedésekről. A nem éppen szavahihetőségéről ismert UPI amerikai hírtügnökség pedig vasárnap arról írt, hogy szovjet katonai helikopterek röplapok ezreit szórták szét Litvánia fölött, amelyek kétségbe vonták a litván parlament döntésének jogosságát, sőt: „szovjet” (nem litván) katonai erők is mozogódnak a balti köztársaság területén.

Vilniust felbőszíteték ezek a „közönséges” nyilatkozatok, különösen Gorbacsovnak: az az alighanem elsietett kijelentése, hogy „Moszkva külföldi vezetőkkel szokott tárgyalni”; ez a birodalmi íz megjegyzés azt érzékeltette Litvániában, hogy Moszkva még mindig saját hátsó udvarának tartja a

Új típusú államszövetség

törvénytelenül bekebelezett köztársaságot. Vitautas Landsbergis, az új litván államfő a belügyekbe való beavatkozással vádolta Moszkvát.

Gorbacsov elnök valószínűleg megbánja, hogy üzenet Vilniusba – Litvánia pedig valószínűleg belátja, hogy tárgyalásokra azért szükség van, mert akárhogy is történik a köztársaság bekebelezése, az azóta eltelt fél évszázad alatt azért történt egy és más. A párbeszéd korát éljük – nincs más lehetőség, abszurd dolog, ha bármelyik fél fenyegetőzik, netán katonai erővel, gazdasági blokáddal.

Nem kellett hozzá nagy képzelőerő: csak az történt, aminek előbb vagy utóbb meg kellett történnie. S valahol és valamikor a folyamatnak meg kellett kezdődnie. Nos, Litvániában kezdődött – és bizonyos, hogy nem ott fog megállni. A kulcszó itt a „mielőbbi”. Vajon várnia kell-e Litvániának, hogy a közmondásosan lassú szovjet apparátus törvényeket hozzon az unióból való kiválás mikéntjéről? Egyáltalán: mi köze ahhoz a Szovjetunióknak, Moszkvának, hogy Litvánia mit csinál? Hogyan jönnek a szovjet parlament nem litván tagjai ahhoz, hogy törvénykezzenek Litvánia jogairól? Meddig kell várni, míg létrejön a Gorbacsov-elképzelt „új típusú államszövetség”? Vajon a Brezsnyev-doktrína él-e még a mai Szovjetunióban?

Moszkvának meg kell barátkoznia a gondolattal, hogy a függetlenség – kü-

lönösen, ha az óhaj kristálytisztán megindokolható – tovább nem elnapolható valami. Az új szovjet elnök is belátja, hogy elképzeléseit, politikáját csak úgy érdemes megvalósítani, ha annak szellemét, végső célját mindenki tekintetbe veszi.

Azt azonban méltányos elvárni Litvániától – és a függetlenségre törekvő többi köztársaságtól –, hogy nem „robantja szét” egy állam gazdasági, politikai és társadalmi életét, és figyelemmel van a mai Szovjetunió nemzetközi gondjaira is. Az, amit ma a Szovjetunióknak nevezünk, több mint hetven év alatt jött létre, s a bűnök nem Gorbacsov, nem a mai Szovjetunió bűnei.

A kompromisszum valószínűleg abban rejlik, hogy Moszkva elismeri – mégpedig most – Litvánia függetlenségét. – Vilnius pedig elismeri, hogy a kapcsolatoknak csak fokozatos lazítására van lehetőség, s majd később derül ki, hogy a független Litvánia milyen viszonyban áll „a Szovjetunióval” és létrejön bármilyen államjogi, politikai, gazdasági kapcsolat Litvánia és a Szovjetunió között.

Ez a megoldás annak sem állna útjában, hogy harmadik államok – például az új magyar kormány – hivatalosan is elismerjék a független Litvániát. Ehhez tárgyalni kell. A „tyúk vagy a tojás” vita sehová sem vezet.

(fodor) MTI-PRESS

Svéd táj Stockholmtól északra

fotó: -kapfinger-

– Beszélgetés Csete Lászlóval, az Agrárgazdasági Kutatási Intézet tudományos igazgatójával –

Milyen lesz a mezőgazdasági termelőszövetkezetek jövője? Nehéz ma erre a kérdésre válaszolni, hiszen egyes politikai irányzatok a szövetkezetek szétverését, mások a megtartásukért csatároznak. A vitában elsikadnak fontos érvek, háttérben maradnak a magyarországi szövetkezetek teljesítményei, megfelelnek a nemzetközi tapasztalatokról. Mindinkább előnyomulnak a pillanatnyi politikai érdekek. A szubjektív megközelítések erdejét elhagyva, Csete Lászlóval, az Agrárgazdasági Kutatási Intézet tudományos igazgatójával beszélgetünk a nemzetközi tapasztalatokról, a szövetkezetek múltjáról és jövőjéről.

– Magyarországon most divat a szövetkezetek felszámolásáról, a föld új tulajdonlásáról vitatkozni. Miként üli meg a jelenlegi vitákat?

– Magyarországon hagyomány van a szétverési-újraépítési ellentétnek. Erre jó példa a II. világháborút követő idő. A nagybirtok felaprózása, majd néhány év múlva a nadrágszíj parcellák erőszakos egyesítése szövetkezeti formában. A mostani szövetkezetmegszüntetésnek nincs történelmi indoka, magyarázata. Nyugat- és Észak-Európában elterjedtek, jól működnek a szövetkezetek. Létrejöttük az egész világon az indokolta, hogy az egyéni termelő nem volt versenyképes a nagybirtokkal szemben. Ezért az egyéni gazdák eszközeik beszerzésére, terményeik értékesítésére szövetkezetek. Későbbi gyakorlat a skandináv országokban elterjedt módszer, hogy a termelők a feldolgozásban is együttműködnek, s ezáltal jobban győzik a versenyt.

Magyarországon is egészen sajátos a szövetkezetek múltja. Először a kincstári szállítók, vagyis a nagybirtokosok szövetkeztek az 1890-es években. A kisebb méretű termelésben csak később alakult ki a szövetkezés gyakorlata, példája ennek a Hangya. A gazdák itt is beszerzésre, értékesítésre, fogyasztásra, hitelezésre alakul-

A szövetkezeti jövő

tak egy-egy csoporttá. A múlt egyik nagy tanulsága, hogy az állami részvétel aránya is tekintélyes volt a szövetkezetekben. A magyarországi tejszövetkezet vagyona például 90 százalékban állami tulajdon volt. Érdekes vonás, hogy a tagság kényszerpályán mozgott a szövetkezethez való kapcsolatában, hiszen a család ellátásán felüli terményeit csak saját szövetkezetének adhatta el.

– Magyarán a tag kiszolgáltatottja volt a szövetkezetnek...

– Egyáltalán nem. A szövetkezet a tagságé is volt, a piacpolitikát ők határozták meg. A szövetkezet révén előnyhöz is jutottak, egyes termékeket olcsóbban vásárolhattak meg, év végén osztalékokat kaptak. Vagyis az előnyök és a kötöttségek együttjártak.

– Ha a múlttal nem is, a szövetkezetek jövőjét illetően sokan bizonytalanságban vannak.

– A magyar szövetkezeti valóság elszakadt a nemzetközi tapasztalatoktól, s egyáltalán a szövetkezés valódi eszméjétől. Veres Péterék, amikor a szövetkezetről álmodtak, a dániai típusúakra – értékesítő, beszerző, hitelező – gondoltak. Kezdetben szóba se került a kolhoz típusú szövetkezés, amely már akkor is létezett a Szovjetunióban. Az alakuláskor három típusban szerveződtek a szövetkezetek, de hamarosan a leginkább kollektívizált, az állami tulajdonhoz legjobban hasonlítható létét minősítették elsődlegesnek. Minden más próbálkozás visszazorult, s hosszú évek teltek el, míg az egyszerűbb szövetkezeti formák bizonyíthaták életképességüket. Ilyen egyszerűbb, kezdetben nem szívesen látott forma a ma is élő szakszövetkezet. Erre jellemző, hogy megőrizte a kisparaszti önálló életvitelét, és az európai típusú szövetkezést összekapcsolta a termelő típusú közös gazdasággal. Kiderült, hogy a szakszövetke-

zet minden tekintetben hatékonyabb a termelőszövetkezetnél.

– Van-e létjogosultságuk a termelő típusú szövetkezeteknek?

– Nincs. A mindentől lefosztott termelés tipikusan kényszerpályás rendszer, amit a sztálini gazdasági irányítás valósított meg. Itt az elgondolás lényege az volt, hogy van, aki termel, van, aki a feldolgozást végzi, s van, aki értékesít, és megint mások egyeztetik, tartják kézben ezeket a folyamatokat. A következmény nyilvánvaló, ehhez példákat sem kell sorolni, csak szét kell néznünk Kelet-Európában.

– Ha nincs jövője a termelő típusú szövetkezésnek, akkor a 2–10 000 hektáros termelőszövetkezetek sorsa is megkérdőjelezhető.

– S ez nemcsak a szövetkezetek szétverésére szülő hangulatból következik, hanem gazdasági megfontolásból is. Mi legyen tehát ezekkel, a földjeikkel?

– Nem lesz könnyű feladat, de a tagokat valódi tulajdonossá kell tenni. Ez egyáltalán nem új földosztást jelent. Sokan keverik a fogalmakat, pedig mást jelent a tulajdon, és mást a hasznosítás. Ma Magyarországon a termelőszövetkezetek területének 38 százaléka nevesíthető, ez a tagok tulajdonában van. E területet vissza kell kapniuk tulajdonosaiknak, de ez egyáltalán nem azt jelenti, hogy ők feltétlenül kiméretik eredeti parcelláikat. A szövetkezeti tag a számára megnevezett birtokrészt saját tulajdonaként tartja számon, de hasznosításra a szövetkezetben tarthatja. A szövetkezeti földek 58 százalékát már megváltotta a közös gazdaság, ahol van örökös, s megtalálható, szintén nevesíthető e területeket. A tulajdonkeresés hangulatában azonban nem szabad arról elfeledkezni, hogy közben feltétlenül termelni kell ezeken a földeken, hiszen kenyérünkről, a jövőnkéről mondanánk le ellenke-

ző esetben. A területek 4 százaléka van állami tulajdonban, ezt vissza lehet adni a községeknek, természetesen mezőgazdasági, közösségi hasznosításra.

– Az eddigi zárszámadó közgyűlések tapasztalatai szerint a tagság kevés helyen igényli vissza a földjét. Csendesek a jelenleg is egyénileg gazdálkodó parasztemberek, pedig az ő tapasztalatuk érdekes lehet a mezőgazdaság jövőjét illetően.

– A múlttal magángazdálkodókat kérdeztünk meg közérzetükről, a mezőgazdaság jövőjéről. A megkérdezettek többsége az első helyen említette, hogy nem érdekes a földbe befektetni, mert gyengé a mezőgazdasági termelés jövedelmezősége, magas az adó, nehéz kölcsönökhöz jutni. A második helyen az értékesítés bizonytalanságait emlegették. A harmadik helyre került az az óhaj, hogy az állattartáshoz jó lenne a föld. A sorban rögtön ezt követi, hogy a föld műveléséhez szükséges felszerelések hiányoznak. Felmérésünkkor 52 gazdánál mindössze 8 traktort találtunk.

Számításaim szerint ma legalább évi 1 millió forintos bevétel kell ahhoz, hogy egy átlagos színvonalon gazdálkodó paraszt a bérből élők jövedelmének átlagát elérje. Kétféle bevételről számolhat átlagot meghaladó színvonalú megélhetéssel, s mintegy 5 százalékos vállalkozói haszonnal. E számokból semmiképpen nem szabad azt a következtetést levonni, hogy a magántermelésnek nincs jövője, ezért mint gazdálkodási forma ellenezhető.

– A földosztás és a farmgazdálkodás összetartozó fogalom a köznapi szóhasználatban.

– Ez a szóhasználat csupán csak divat, a szavakkal való dobálózás a pontos tartalmi ismeret hiányában. A farmgazdálkodás az Amerikai Egyesült Államokra jellemző, ahol szinte korlátlan földterületen gazdálkodhatnak.

Európában családi keretben maradt a mezőgazdálkodás, egyes országokban még az örökösöket is korlátozzák, hogy együttmaradjon a családi tulajdon. Ez utóbbi felel meg a magyarországi modellnek is, vagyis nálunk a családi gazdálkodás valósulhat meg.

– Sokan a családi gazdálkodástól azt várják, hogy vele elkerülhető a fenyegető munkanélküliség. Reális elképzelés ez?

– Ma egy aktív szövetkezeti tagra 10 hektár jut a közös földterületből. A jelenlegi körülmények között ekkora területen, átlagos gazdálkodást feltételezve, nem lehet megélni. Látható, hogy a lakosság 20 százalékos agrárképessége a jelenlegi termelési szerkezetben nem tartható el. Ezért irreális a családi gazdaságokat úgy kezelni, mint a teljes foglalkoztatottság megoldási módszerét. Egyébként a mai egyéni gazdálkodók sem így gondolkodnak, gyerekeik jövőjét nem a mezőgazdaságban látják. Az ilyen elképzeléseket a nemzetközi tapasztalat sem igazolja, hiszen a fejlett nyugati államokban az agrárképesség nem haladja meg a 3–5 százalékot.

– A közhangulat, a változások iránya azt erősíti, hogy átalakulóban van a magyar mezőgazdaság. Ön szerint milyen lesz az átalakulás üteme?

– Kívánatos, hogy 4–5 éven belül alakuljon át az agrárstruktúra, egyszerűsödjen a kis- és középméretű vállalkozások. Ennek persze feltételei vannak. Egész biztosan szükség lesz tőzsdére, szaktanácsadókra, menedzselő irodákra, hitelszövetkezetekre. Az ugyanis a megújulástól független tény, hogy az agrártermelésnek jövője van Magyarországon. Ezt a számok is megerősítik: a múlt évben 1,7 milliárd dollár értékű volt a mezőgazdasági export, az aktívum is elérte az 1,1 milliárdot. A mezőgazdasági termelés és export nélkül – meggyőződésem szerint – nem lehet kivergődni a jelenlegi gazdasági mélypontról.

V. Farkas József

**Pszt...
Most nincs pénzem...**

Vigyázat! Fizetésképtelen!

A „céginformálatlanságról”

A Magyar Nemzeti Bank hivatalosan is közzétett adatai szerint a vállalatok egymás közötti tartozásai néhány hete elérték a 127 milliárd forintot, ami a sorban állás 60 százalékos növekedését jelenti az előző évhez képest. A pénzügyi fegyelem kritikán aluli, a likviditási gondok továbbgyűrűző hatása miatt gyakran az egyébként jól gazdálkodó vállalatok is fizetésképtelenné válnak. A követelések behajtására nem túl sok a lehetőség. A bankok behajtási ügyekkel nem foglalkoznak. Bírósági eljárás kezdeményezése, csőd bejelentése a jelek szerint senki – sem a fizetésképtelen cég, sem a hitelező – számára nem tűnik célszerűnek. Mint cseppben a tenger, gazdaságunk immár gyógyíthatatlannak tűnő betegségeinek említteti jelei a Tolna megyei gazdálkodók körében is fölfedezhetők.

A Tolna Megyei Bírósághoz korábban évente 60–80 fizetési meghagyás iránti kérelmet nyújtottak be a vállalatok. Ez a szám tavaly 185-re emelkedett, idén pedig február végéig elérte a százat – tudtam meg dr. Uhrin Jánostól, a bíróság elnökhelyettesétől.

A kérelmet – azaz egy megfelelően kitöltött űrlapot – a bíróság minden vizsgálat nélkül, ún. peren kívüli eljárás keretében aláírja, s ha a kötelezett nyolc napon belül nem mond ellent – nem vitatja annak jogosságát – akkor jogerőre emelkedik. Ezzel mehet a hitelező a bankba és benyújthatja inkasszóra. A bank pedig a szóban forgó összeget leemeli az adós számlájáról és jóváírja a hitelezőnek. Azaz többnyire csak leemelés és jóváírás...

A megyében a legnagyobb számlavezető bank az Országos Kereskedelmi és Hitelbank Rt. székszárdi fiókja. Náluk február 20-án – az adóbefizetéseket, a zárszámadók utáni részesedésfizetéseket követően – csúcsosodott a sorban állás. A számláját itt vezető 112 gazdálkodó egységnek harmada sorban állt – nem tudott fizetni – összesen mintegy 450 millió forinttal, ami az előző évhez képest közel négyszeres hiány. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy e körből ennyi pénz valóban hiányzik, hiszen a legtöbben azért nem fizetnek, mert nem tudják behajtani követeléseiket. Egy-egy nagy cég meghatározza a megyében a többiek helyzetét is. Különösen a könnyű- és gépiparban, valamint a kereskedelemben súlyosak a likviditási gondok. Van olyan ágazat, ahol csaknem teljes a sor.

A bankok egy része a fedezethiány miatt azonnal nem teljesíthető inkasszókat nem állítja sorba, hanem egyszerűen visszaküldi. Ilyen esetben a partner teljesen kiszolgáltatott, hiszen nem tudja, hogy melyik a legmegfelelőbb időpont az inkasszó újbóli benyújtására. Az OKHB Székszárdon nem választotta ezt a „módszert”, sőt azzal a lehetőséggel sem él, hogy díjat számítson föl a sorba állításért. A kétségtelen többletmunkát azért vállalják – partnere-

ik körében ezt mintegy szolgáltatásként nyújtva –, mert úgy ítélik meg: valamit segít a gazdálkodóknak – mondta az igazgató, Császár József.

A sorba állításon kívül a bank egyéb módon is igyekszik segíteni a pénzügyi problémáknak. Betétgyűjtési akciót szerveznek – például a hónap elején 10 nap alatt sikerült ilyen módon 100 millió forint kihelyezhető forráshoz jutniuk. Az exportáló vállalatokat ösztönzik, hogy lehetőleg vegyenek igénybe export-előfinanszírozási hitelt, bár ez csak külföldi bank garanciája mellett folyósítható, amit természetesen nem kap meg akárcsak. Jól gazdálkodó szervezetek – ha termelésük fölfutott, s azt nem tudják forgóalappal követni – tőkepótló hitelre pályázhatnak. Ezzel a lehetőséggel eddig mindössze négyen éltek. Négy mezőgazdasági üzem nyújtott be pályázatot a világbanki programhoz kapcsolódó kedvezményes kölcsönre is, amely korszerű technika bevezetését, a termelés megújítását lenne hivatott szolgálni.

Kivel szabad manapság üzletet kötni? Van-e biztosíték rá, hogy a szállító megkapja termékei ellenértékét? Különösen ismeretlen partnerek nagy kockázatot vállalnak a szerződés kötésével, s e kockázatot céginformáció megszerzésével alig-alig csökkenthetik. Ilyen információval rendelkező, és azt rendelkezésre bocsátó cégek ugyanis gyakorlatilag nincsenek a hazai gazdasági életben. A céginformációs rendszer létre nem jön. Emellett – vagy inkább addig is? – a banki szolgáltatások között jó lenne, ha megfelelő súllyal szerepelne a követelések behajtása, a tartósan fizetésképtelen cégek körében pedig tudatosulna, hogy jobb helyeken kénytelenek lennének maguk ellen csődeljárást kezdeményezni.

– váry –

Angliában már betiltották a tarlóégetést

Angliában végképp betiltják az őszi tarlóégetést, s ennek mindenekelőtt környezetvédelmi oka van. A brit mezőgazdasági miniszter ezt a bejelentést azzal indokolta, hogy a tarlóégetés veszélyezteti a közeli autópályák biztonságát, hozzájárul a savas esők kialakulásához és szerepe van az egész globális légkörét fenyegető üvegházhatás létrejöttében. A szigetországban egyébként jelenleg évente 5 millió tonna szalmát égetnek el, s ez szakemberek szerint óriási veszteség a talaj szempontjából is, hiszen, ha beszántanák a földbe, valamennyi értékes anyag újra hasznosulna.

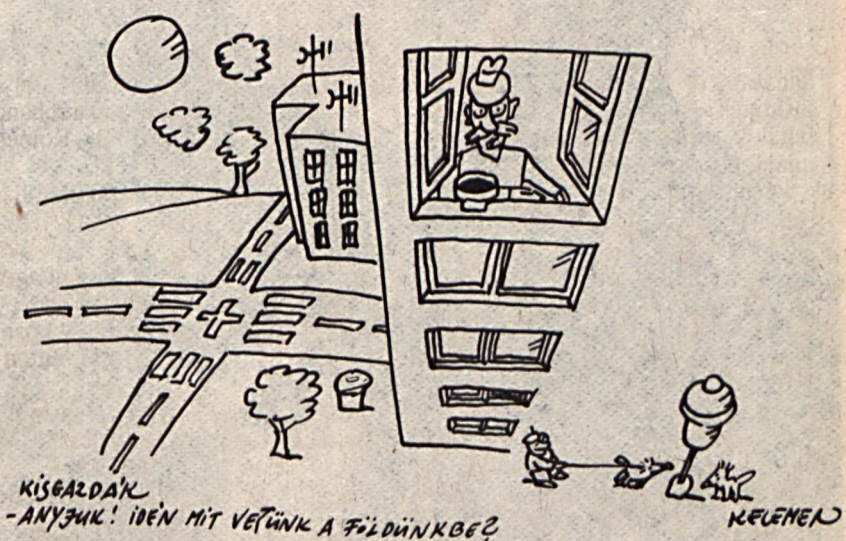
Miért nem kell a föld a parasztnak?

Románia gazdasági minisztere a francia AFP hírügynökségnek adott nyilatkozatában azt mondta, hogy az ország gazdasági helyzete változatlanul igen súlyos, és a vezetés jelenleg egyetlen célja: „baj nélkül átvészelni ezt a telet”. Ezt a több mint szerény programot könnyebb megérteni, ha figyelembe vesszük, hogy a román gazdaság együtöde például január-februárban egyáltalán nem működött – a legfontosabb ipari alapanyagokból 10–30 százalékos volt a hiány. Az élelmiszerboltokban van ugyan áru, de a végre szabadon vásárolható hús mind gyorsabban tűnik el, ismét hosszú sorok kígyóznak a boltok előtt. Továbbra

is nagy mennyiségű élelmiszert importálnak, az állatoknak pedig takarmányt kell behozni. Am így is csak áprilisiig elegendőek például az állati takarmányok.

Az új vezetés elhatározta, hogy 2,5 millió hektár földet oszt szét a parasztnak, ám a mezőgazdaság a jelek szerint egyáltalán nem vonzó a románok számára. Ennek valószínűleg az az oka, hogy hihetetlenül alacsony a gépészettség, drágák az ipari termékek, anyagok. A termelői árakhoz pedig nem mer hozzányúlni a vezetés, ami megakadályozza a mezőgazdasági felvásárlási árak emelését.

(Reuter)

Hét fogadalom a jó házasságért...

Indián nőt csak hős vehet feleségül

A Magyar Értelmező Kéziszótár szerint az esküvő egyszerűen a házasságkötési cselekmény. Polgári vagy egyházi ceremóniákhoz kapcsolható. Hogy mégis jóval több ennél, azt az alábbi „barangolásunk” is igazolhatja. Célunk az volt, hogy az itthoni ismert vagy kevésbé ismert szokásokhoz mintegy adalékul, más országok lakodalmi szokásaitól is ízelítőt adhasunk.

Utunk első állomása India. A hindu esküvő nemcsak két ember összekötődése, hanem óriási vallási ceremónia is. Először a menyasszony házában ünneplik meg az eljegyzést. Legkevesebb tizenöt nap múlva a „tiltak”-ot, a vőlegény házában, ahol csak a vőlegény szülei és rokonai jönnek össze. Pénzt, édességet és gyümölcsöt hoznak. Ezután jön a legszebb éjszaka. Este 9 órakor megérkezik a menyasszonyi házhoz a vőlegény és barátai. Ezt a csoportot „barat”-nak hívják. A barát gyalog érkezik a zenekarral. Az utcán táncolnak. A vőlegény lóra ül, arany álarcot visel és fűzereket gyöngyökkel. Megérkezése után egy nagy karoszkékbe teleszik. Jégkrémet, pudingot, gyümölcslátakat, narancsot és cit-

romlevet szolgálnak fel neki. Ezután érkezik csak meg a menyasszony, ritkaságszámba menő virágkoszorúkkal ékesítve. „Sari”-t (hagyományos indiai ruha) visel, selyemből. Arany és ezüstékszerekkel cicomázott. A jegyespár virágkoszorút cseréli. Ezt „Jaymala”-nak nevezik. A ceremónia után kezdődik a lakodalom. Az éjszaka folyamán a fiatal házaspár hét fogadalmat tesznek jó házasságuk tartósságát remélve a fogadalmak erejétől.

Lengyelországban a vőlegény édesanyjával érkezik a menyasszony ajtaja elé, zenekari kísérettel. Egy virágcsokrot tart a kezében. A zenekar dalokat játszik és dalokat énekel együtt a jegyespárral és a rokonokkal. A szülők ajtót nyitnak, a menyasszony üdvözlő beszédet mond a vőlegénynek. A vőlegény átadja virágcsokrárt az arának, aki egy szálat kitép a csokorból és keszkenőjébe teszi, hogy örökre megőrizze.

Braziliában még ma is sok az indián, akik teljesen másként ünneplik a lakodalmat, mint a spányol bevándorlók utódai. A leendő férjnek hősnek kell lennie, csak ilyen felhatalmazással vehet feleségül indián nőt. Az indián nő nem fontos személy, az ura a főnök.

Mindenki kifesti az arcát és megkezdődik a lakodalom. Valamennyiök fején növényekből, virágokból font kap díszleg. Az indián lakodalmat tilos fényképezni, mert az indián a hiedelmek szerint a kamerák balszencsét hoznak rájuk.

Kínában már korábban is létezett a házasságközvetítés szokása. Ez nagyon jó azon fiatalok számára, akik nem találnak magukhoz illő házastársat. Ha a házasságközvetítő felfedezi, hogy egy férfi feleségül akar venni egy nőt, elmegy a családjához és beszél velük. Ezután a közvetítő a vőlegénnyel és a szüleiével elmegy a menyasszonyhoz (a leendőbelihez!). Az előző és teával kínálja valamennyiüket. Ekkor látja először a vőlegényt. Ha a házasságközvetítő férfinak megtetszik a lány, egy piros borítékot nyújt át neki pénzzel. Ha a leendő arának is tetszik a férjje, akkor a borítékot el is fogadja, miközben fülig vöröszdök. Maga a ceremónia nem látványos a továbbiakban, hisz ez esetben túlnyomórészt csak „üzlet” kötetett, amiből vagy származik érzelem, vagy nem.

-bayer-

ÉDESSÉGEK CUKORBETEGEKNEK

Öröggpirula

Hozzávalók:	Energia (Kcal)	Szénhidrát (g)
Liszt	10 g	69,0
Rama margarin	20 g	152,0
Víz	20 ml	-
Tojás	1 db	66,0
Glukonon	5 g	18,5
Olaj	15 g	134,7
Fahéj	-	-
	440,2 Kcal	29,0 g

Elkészítés:

A margarint felmelegítjük, a lisztet habzással hevítjük benne, majd félretesszük hűlni. Belekeverjük az egész tojást, simára keverjük, ha túl sűrű, egy evőkanál vízzel hígíthatjuk. Serpenyőben az olajat megforrósítjuk és a masszából két kávéskanál segítségével halmokat szaggatunk belőle. Ha megsültek, Glukononon fahéjjal meghintjük, melegen tálaljuk.

Sült alma

Hozzávalók:	Energia (Kcal)	Szénhidrát (g)
Alma	100 g	30,0
Darált dió	10 g	65,4
Szacharinos jam	10 g	11,1
Rama margarin	5 g	38,0
	144,5 Kcal	10,8 g

Elkészítés:

Az alma magházát eltávolítjuk, helyébe a szacharinos lekvárral összekevert diót töltjük. Az alma héját vékonyan bekenjük margarinnal, és vízszintes irányban éles késsel körbevágjuk, így a sütés közben nem reped meg az alma héja, a margarintól pedig szép fényes lesz. Alufóliába lazán becsavarjuk és előmelegített sütőben 10-15 percig sütjük.

Habos dara

Hozzávalók:	Energia (Kcal)	Szénhidrát (g)
Tej	2 dl	120,0
Búzadara	10 g	34,0
Tojás	1 db	66,0
Meggy (mirelit)	10 g	5,1
Szacharin	-	-
	225,1 Kcal	18,3 g

Elkészítés:

A tejből és a búzadarából tejbedarát főzünk, kihűtjük. Hozzákeverjük a tojáshéját, a tojás keményre vert habját és a szacharint. Krémes pohárba vagy üvegtálkákba tálaljuk, meggyel díszítjük.

Bíró Mónika
diétetikus

II. Erzsébet tartja a rekordot

A világ leggazdagabb asszonyai

A férfi jogú társadalom sok évszázados hagyománya folytán a „gazdag ember” kifejezést hosszú időn át az erősebb nem foglalta le. A Harpers and Queen magazin szerint a díszítő jelző most már a nőket is megilleti. A vélemény igazolására a lap összeállította Európa húsz leggazdagabb asszonyának listáját. E sajátos hölgyversenyben II. Erzsébet brit királynő vezet. Mint kiderült, az abszolút rekordot is ő tartja, a világ leggazdagabb asszonyaként. A vagyont ékszerek, a korona kincsei, ingatlanok és a világ majd' minden részén bányaajogok, ötezer felbecsülhetetlen értékű festmény, bélyegek, antik órák, lovak, repülőgépek, autók, földbirtokok, kastélyok jelentik, hogy csak néhányat említsünk a leltárból. A dobogó második fokán is királynő áll: Beatrix Hollandiából. Gazdagságát brit kolléganője vagyonának felére értékeli. A harmadik hely a BMW gyártulajdonos nagyszonyi, Johanna Quandt. Őt ugyancsak egy német követi, Grete Schikendanz, aki Európa legnagyobb csomagküldő áruházi hálózatát mondhatja magáénak. Ötödik a francia L'Oréal cég társtulajdonosa, Liliane Bettencourt. A hatodik helyen egy „potencálisan gazdag” található, aki csak 2003-ban mondhatja el, hogy vagyonos. A hölgy ugyanis ötesztendő; Athina Onassis Roussel a neve, s örököse az Onassis birodalomnak.

Az öröklött, vásárolt gazdagság már-már unalmas top-listáján egyetlen név jelenti azt a kivételt, amely mint tudjuk, erősíti a szabályt. Janni Spieskjaer. Akiből úgy lett dúsgazdag, hogy 16 évesen, lifikezelőként meggyőződött egy hatvanéves urat arról, hogy a szerelem a legnagyobb kincs.

Magyar asszony nincs az első húszban. Még nincs...

Húsvéti
ajándék (is)Monoriné Rohlik Erzsébet:
A varázserejű hímestojás

„A tojás átmenet a nemlétből a létbe. Feltehetően ezért tették meg a tojást az emberek az élet keletkezésének, a születésnek, a termékenységnek, az újjászületésnek, egyáltalán magának az életnek a jelképévé. Görögöktől ered a mondás: „Minden a tojásból való!” Sejtelmes szavak. Magam is úgy érzem, a titokra igazán még nem derült fény. Az emberek a tojást az élet minden fontosabb eseményével, így a világ keletkezésével is kapcsolatba hozták...” S ezután teremtésmítoszokkal ismerkedhet az olvasó.

Mindazok, akik hozzájutnak a népi iparművész Monoriné Rohlik Erzsébet A varázserejű hímestojás című minden tekintetben igényes és színvonalas könyvéhez, amely a Neutron Kft. Kiadó gondozásában jelent meg a napokban. A hiánypótló mű megszületését másfél évtizedes szorgos és szívós kutatómunka előzte meg, s ez pontosan érzékelhető szellemiségén, tartalmi gazdagságán, tudományos alaposágán, s a benne található gyűjtemény sokszínűségén. Képtelenség – és most nem is ez a cél – felsorolni a szép kivitellű könyv minden értékét, ám mindenképpen meg kell említeni, hogy sugárzik belőle Monoriné Rohlik Erzsébet szakmája és a folklór, valamint a nép, mi több, az emberiség iránti tisztelete, alázata. Lehet, hogy patetikusnak tűnik a könyvet még nem ismerők számára az a csodálat, amellyel lejegyzem tiszteletemet a szerző jó szándékú bőkezűségéről, amiként megosztja velünk a legkülönfélébb hímestojások elkészítésének technikai eljárásait, illetve az azokkal kapcsolatos népszokásokat, hiedelmeket.

Mi az, hogy megosztja? Egyszerűen készlet arra, hogy ki-ki próbálkozzék a hímestojás készítésével – akár azért, hogy örömet szerezzen velük szeretteiknek, hogy az ünnepi asztalra tegye, hogy meghallgatva a locsolóverset ányújtsa a jókívánságokat kívánóknak, avagy éppen azért, hogy a tojáshímzés szép óráit együtt töltsék a család. Tehát a könyv szép húsvéti ajándékul is szolgálhat – nemcsak praktikumát tekintve, hanem ismerkedést, eligazodást kínálva a kultúrtörténet már-már elfeledett értékeiben.

A gazdagon és roppant precízen illusztrált kötet megismerteti az olvasóval – s a jövődől tojáshímzőkkel – a hazai és a külföldön alkalmazott tojásdíszítő módokat. Megtanulhatjuk a különböző díszítő technikákat, például a karcolt, az írott (batikolt) a levélrántás, a metszett, a szalmarátés, a maratott, a patkolt tojások elkészítésének módját, az ügyesebbek még a gyöngyrátés, netán az azzsúros (mindkettő igen mutatós dísz lehet a lakásnak) díszítési móddal is megpróbálkozhatnak. Mindehhez bőszéges tanácsokat kaphatunk – külön fejezetben a festékekről, az egészségre ártalmatlan növényi festékekről is.

S most, húsvéthoz közeledvén talán elnézi nekem a szerző és az olvasó is, hogy elsősorban ehhez az ünnephez kapcsolódó dolgokat emeltem ki, bár hozzá kell tenni, hogy az értékes könyvet az esztendő minden szakában érdemes forgatni, olvasni gyermekeknek, felnőtteknek egyaránt.

v. horváth-

Csángó
asszonyok

Kapfinger András felvételei

Köszöntjük

EMÁNUEL

nevű olvasóinkat

Az Emánuelek a héber Immanuel névből származtathatják nevüket, melynek jelentése: velünk az Isten. Egyébként a Mandiknak, Manóknak, Móniknak – mármint a becézett Emánueleknek – rokon neveik az Immánuel, Manó, Mánuel, Mendel. Rajtuk kívül köszönhetjük még ezen a napon a Déneseket, Dusanokat, Emánuelákat is.

A Nap kél: 05.36 órákor
nyugszik: 18.04 órákor

A Hold kél: 05.06 órákor
nyugszik: 17.59 órákor

Végre eső

Jobbára borult idő lesz, országszerte várható eső, záporosó, helyenként zivatar is valószínű. Az északnyugati ország részben az átvonuló felhőzet mellett időnként már kisüt a nap. A Dunántúlon gyakran viharos északnyugati, másutt időnként erős délnyugati szél várható. Lényegesen hűvösebbre fordul az idő. A legalacsonyabb éjszakai hőmérséklet 3, 8 fok között, a legmagasabb nappali hőmérséklet hétfőn 8, 13 fok között alakul.

● **Az Országos Mentőszolgálat** repülőgépen Budapestre érkezett Péter Mihály, a marosvásárhelyi egyetem professzora, akit a közvélemény sokáig a tv-híradóban látott félholtra vert emberrel azonosított. Időközben kiderült, a tévéfelvételek nem Péter Mihály mutatták. Az Országos Traumatológiai Intézetben az MTI érdeklődésére elmondták: Péter Mihály sérüléseihez képest jó állapotban van, bár az orvosok agyárázkódáson, zúzóadásokon és bevérzéseken kívül bordatörést is megállapítottak.

◆ **A Magyarországi Cigány Szociáldemokrata Párt** rövidítése pénteki számunkban tévesen a Magyarországi Cigányok Demokratikus Szövetségének (MCDSZ) rövidítésékként jelent meg. Az érintettektől elnézést kérünk.

✦ **Fodor István**, a feloszlott Országgyűlés megbízott alelnöke lesz a vendége a szekszárdi orvosklubnak március 26-án este fél héttől, Tolna megye székhelyén a szakszervezetek házában.

Eseménynaptár

240 évvel ezelőtt 1750. március 26-án halt meg Trencsényben **Mikóvinyi Sámuel** mérnök, matematikus, térképész, a kartográfia első jelentős művelője. *Notitia Hungariae* (1735–1742) négykötetes munkájában tizenegy vármegye-térképet közölt, de térképei nagyobb része kiadatlan maradt. A selmecbányai bányatisztképző intézet tanáraként – Hell József Károlyval együtt – jelentős bányagépészeti találmányokat készített (vízemelő- és hidraulikus gépek), és nevéhez fűződik a selmeci bányaművek energiellátásának biztosítását szolgáló, itteni víztároló rendszer kiépítése. *Epistola...* (1732) című latin nyelvű művében a korszerű térképészeti,

csillagászati stb. módszerek ismertetéséért a berlini tudományos akadémia tagjává választották. Emlékére 1950-ben évente kiadandó „Mikóvinyi-emlékermet” alapították. Életét Vajda Pál: *Nagy magyar feltalálók* (1958) című művében ismertette.

115 éve, 1875-ben ezen a napon hunyt el **Kriza János** unitárius püspök, népköltészeti gyűjtő, akinek a Vadrózsák c. gyűjteménye a székely népdalkutatás máig alapvető forrása (1863).

Dr. K. A.

Postarablót keresnek

A Budapesti Rendőr-főkapitányság Bünyildőzési Osztálya nyomozást folytat ismeretlen tettes ellen, aki március 23-án, 19 órákor kirabolta a Budapest VI. kerület Népköztársaság útja 53. szám alatti postahivatalt. A férfi a zámi készülő öt női alkalmazottat egy késsel fenyegetve kényszerítette a pénz átadására. „Ide a pénzt, az ezreket!” felszólítás után egy fehér színű reklámszatyorba rakatta a hozzávetőleg egymillió forintot és a hivatalból elmenekült a Hősök tere felé.

A támadó személyleírása: 40–50 éves, 160–165 cm magas, közepes testalkatú, ovális fejű férfi, akinek haja erősen őszes hátrafésült. Erős, szintén őszülő szakállt és bajszot viselt. Az elkövetéskor khaki színű ballondzseki, sötét színű nadrág és cipő volt rajta.

A rendőrség kéri, hogy akinek a keresett személyről vagy a bűncselekményről bármilyen információja van, jelentkezzen a BRFK-n vagy a legközelebbi rendőri szervnél, illetve telefonon a 112-3456/22-550 vagy a 07-es telefonszámon. (MTI)

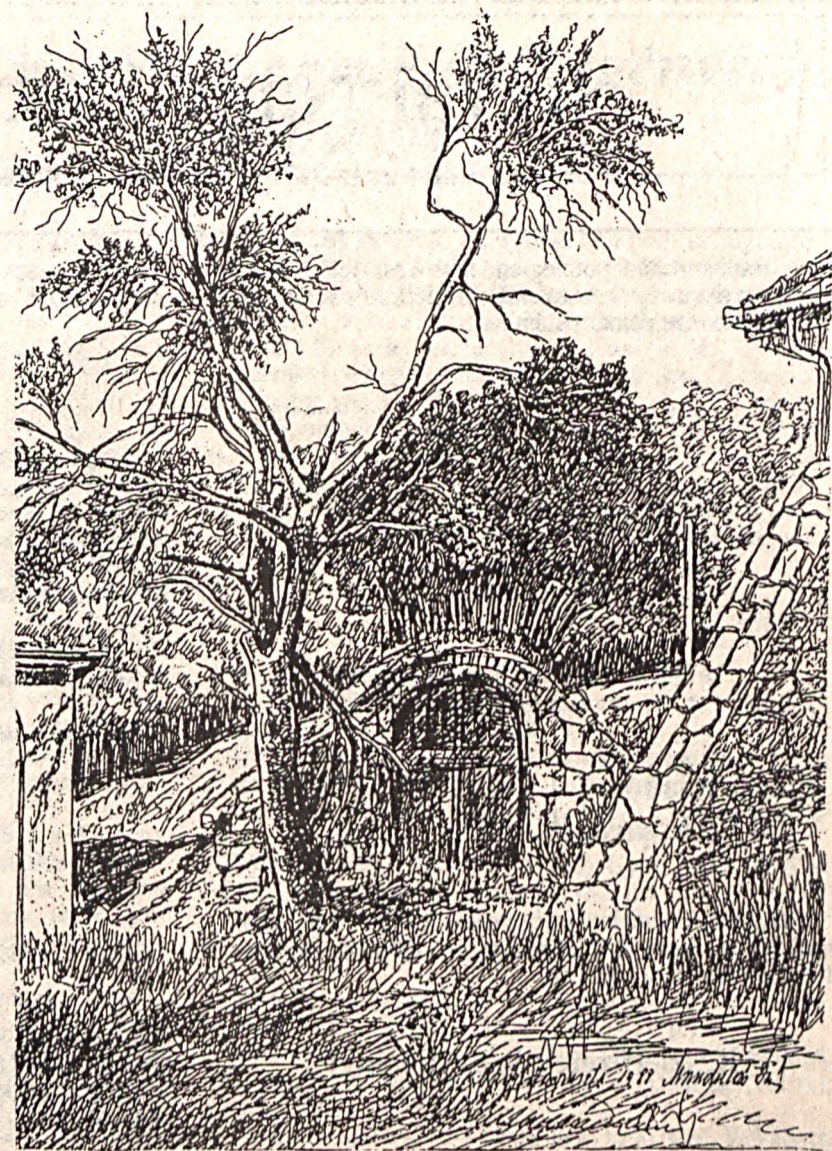
○ Inzulín – szájon át?

Ismeretes, hogy mind ez ideig nem sikerült olyan inzulint készíteni, amely a szájon át adagolva ne bomlana le még mielőtt életani hatását kifejtené. Egy jeruzsálemi (Izrael) kutatócsoport most szarvasmarhák tüdejéből elkülönített és azonosított egy olyan fehérjetermészetű vegyületet, amelyről kitűnt, hogy megvédi az inzulint az emésztőenzimek bomlasztó hatásától, még újabban pedig egy – hasonló célt szolgáló – növényi eredetű anyaggal kísérleteznek. Ugyanez a kutatócsoport régebben már létrehozott egy olyan végbélkúp formájában adagolandó inzulinkészítményt, amely hatástanos szabályozta az emberi szervezet vércukorszintjét. Mindazonáltal még nem várhatjuk, hogy egyhamar forgalomba kerüljön olyan inzulíngyógyszer, amelyet nem injekcióval kellene a szervezetbe bejuttatni.

Táncfesztivál

Az eredményhirdetéssel véget ért az idén 16. alkalommal megrendezett kétnapos nemzetközi formációs táncfesztivál Miskolcon. A városi művelődési központ által szervezett nagyszabású rendezvénynek ugyanis most először része volt a csoporttáncok magyar bajnoksága is; a városi sportcsarnokban három ezer néző előtt bemutatott versenyprodukciók helyezéséről nemzetközi zsűri döntött. A tizenhat fellépő csoport közül az idei magyar bajnok a show-tánc kategóriájában a dunaujvárosi Flash Akrobatikus Tánc-csoport lett, a standard-mix győztese a budapesti HVDSZ Quick Táncklub, a latin és a társasági táncokban pedig a szombathelyi Savaria Társastánc Együttes lett a legjobb.

Pedagógiai díjat kapott Tóthné Rozsályi Judit, a debreceni Kölcsey Ferenc Művelődési Központ táncklubjának oktatója és Csáki Emília, a Szarvas-Szeghalom Egyesített Formációs Csoport pedagógusa. A legjobb koreográfus díját a szombathelyi Rimányiné Kiss Anikó, a dunaujvárosi Hegedűs Sándor és a budapesti Botafogó Tánc-csoport Egyesület koreográfusa, Bérés Tibor nyerte. A táncánítók munkaközössége által néhány évvel ezelőtt alapított Baloth Sándor vándordíjat idén a debreceni Kölcsey Ferenc Művelődési Központ táncosai kapták meg, s őrzik egyéven át. A Helia-D által alapított kupát pedig a legjobb koreográfia jutalmaként a budapesti Botafogó Tánc-csoport Egyesület vihette haza.

Német nemzetiségi képzőművészet

Március 30-ig tekinthető meg Budapesten, az NDK-Centrumban az a képzőművészeti kiállítás, amit a magyarországi német alkotók (festők, szobrászok, grafikusok, népművészek, falfaragók és keramikusok) szekciójának munkáiból állítottak össze a szervezők. A szekció 1981-ben alakult és kb. 25 tagot számlál az ország minden tájáról. Az MNSZ által évente megrendezett alkotótáborokon kívül ezen a kiállításon is módjukban áll a közös kiállítás. Találkozásait egyébként mindig olyan vidékeken rendezik, ahol magyarországi németek is élnek. Most a főváros közönségének mutatják meg munkáikat. Ezeddig a hajósi pincefalu, Farkasgyepű, a Bakony és Verőcsemaros lehetett házigazdája a művészeknek. Legfőbb értéke e tevékenységnek az, hogy „nemzetiségük képviselőjeként közvetítő szerepet játszhatnak a magyar és a német kultúra között.”

„Régen rossz, ha az illúziót valószínűsítjük. De még rosszabb, ha rájövünk, hogy amit valószínűsítettünk, az csupán illúzió.” (P. Gregor, publicista)

„Hogy a víz nem ivásra való, azt az is bizonyítja, hogy az Isten ilyen nagyon elsózta a tengereket.” (F. F. Trefort, lapszerkesztő)

„Sokáig tartott, amíg az ember felegyenesedett. Meghajolni viszont egészen rövid idő alatt megtanult.” (A Die Weltből)

„Azt szeretném, ha a sírkövekre rávésnék: Ó tette tönkre a kommunizmust.” (Lech Walesa, szakszervezeti vezető)

áriákat énekel. 18.30: Törd a fejed! 18.45: Utazás Matériába. 19.05: Angol társalgás kezdőknek. 19.20: Alapfokú német társalgás. 19.35: Kamarahangverseny francia zeneszerzők műveiből. Közben: Kb. 20.23: Menekülő. Kassák Lajos novellája. Kb. 20.45: A hangversenyközvetítés folytatása. Kb. 21.40: Operarészletek. 22.00: Szimfonikus zene. 23.00: Népdalok és népi énekek Bangla Desh-ből. 23.20: A hét zeneműve. 23.50: Albinoni: A-moll szvit.

SZABAD EURÓPA RÁDIÓ: 6.00: Kezdődik a nap: hírek, hírmagyarazatok, műsorismertetés, napi kalendárium, zene 8.00: Hírek 8.10: Élő egyház 9.00: Hírek 9.10: Földközben 9.40: Nyugati folyóirat szemle 10.00: Hírek 10.10: Zene-szó 10.40: Nyitott szemmel 10.50: Nyugati levél 11.00: Hírek 11.10: Protestáns világ 11.40: Irodalmi műsor 12.00: Déli harangszó – Hírek 12.10: Múlt idő, jelen idő 13.00: A Mai nap és műsorismertetés 13.25: A munka világa 13.50: Nyugati levél 14.00: Hírek 14.10: Zene-szó 14.40: Hobby 14.50: Párizsi magyar figyelt 15.00: Hírek, műsorismertetés – Délutáni randevű 16.00: Hírek 16.10: Múlt idő, jelen idő 17.00: Hírek, műsorismertetés 17.10: Forgószínpad 17.45: Nemzetközi sajtószemle 18.00: Hírek, magyar- és világhíradó 18.40: Irodalmi műsor 19.00: Hírek 19.10: Periszkóp 19.40: Figyelő 20.00: Hírek, magyar- és világhíradó 20.40: Kelet-európai szemle 20.50: Magyar lapokból idézünk 21.00: Hírek, műsorismertetés 21.10: Forgószínpad 21.45: Nemzetközi sajtószemle 22.00: A Mai nap késő esti kiadása 22.30: Zene-szó 23.00: Hírek 23.10: Periszkóp 23.40: Figyelő 24.00: Hírek 0.10: Nemzetközi sajtószemle 0.25: Kelet-

európai szemle 0.35: Magyar lapokból idézünk 0.45: Műsorzárás

TV1: 5.00–19.30: Választás '90. 19.30: Híradó. 20.00: Reklám. 20.05: Tövismadarak. Amerikai tévéfilmsorozat. 20.50: Reklám. 20.55: Új Hullám. 21.40: Kortársak Bartókról. 22.25: Híradó 3.

TV2: Képzőművészet. 17.15: TV2. 17.45: BUMM!!! 18.00: Hétfőn hatkor. 18.25: Gyerekeknek! 18.47: TV2. 19.00: Szimfónia. Francia tévéfilmsorozat. 19.53: TV2. 20.00: Körzeti tévéstudiók műsora. 20.55: TV2. 21.00: Híradó 2. 21.20: TV2. 21.30: Telesport. Kb. 23.00: TV2. Napzárta.

OSZTRAK TELEVÍZIÓ: 1. műsor: 9.00: Hírek. 9.30: Fókák a Déli-sarkon. 10.00: Iskolatévé. 10.30: Liebling ügyvéd esetei. 11.15: Kemény, de szívélyes. 12.00: Völgyek országa. 12.45: Lomtár. Charlie Chaplin filmje. 13.00: Hírek. 13.10: Jogi esetek. 13.40: Heti körkép. 14.05: Bölények Lengyelországban. 14.20: Batman. 14.45: Ház az Eaton téren. 15.35: Fraggles. 16.00: An-tan-ténusz. 16.20: Mini színpad. 16.30: Víz-zack. 16.55: Mini tv-híradó. 17.05: Levélszekrény. 17.35: Mini tudósítás. 17.55: Philipp, az egér. 18.00: Mi. 18.30: Falcon Crest. 19.30: Híradó. 20.00: Sporthírek. 20.15: Hétfői sport. 21.15: Hunter. Krimisorozat. 22.00: Oldalpillantások. 22.10: Lány bőrdózzal. Olasz film. 23.50: Miami bűn. Krimisorozat. 0.35: Hírek. 2. műsor: 16.40: Művészlexikon. 16.45: Amatőr csillagászok alkotásai. 17.30: Hársfa utca. 18.00: Sinha Moca. 18.30: Wurlitzer. 19.00: A tartományok mai napja. 19.30: Híradó. 20.00: Kulturális hírek. 20.15: Hotel Paradics. Filmsorozat. 21.15: Schilling. Gazdasági magazin. 22.00: Híradó 2. 22.25: Test-lélek-tudat. 23.20: Éjszakai stúdió. 0.20: Hírek.

RTL PLUS: 6.00: Apám földönkívüli. 6.25: Halló Európa – Jól reggelt, Németország! 8.30: Hírek. 8.35: Telebutik. 9.00: Hírek. 9.10: A Springfieldek története. NSZK-filmvígjáték. 10.05: Játékszo. 10.35: Diplomás. 11.00: Zenére meginog a

penna. NSZK-filmvígjáték. 12.30: Kaliforniai klán. Családsorozat. 14.15: A Springfieldek története. 15.00: Kedves Bill bácsi! Filmsorozat. 15.30: Játssz velünk. 15.40: Hírek. 15.43: Üzleti hírek. 16.00: A CeBit irodástechnikai vásár. 16.30: A hatmillió dolláros férfi. Akciófilm-sorozat. 17.10: Játékszo. 17.45: Játssz velünk! 17.55: Hírek. 18.00: A doktor kórháza. Filmsorozat. 18.45: Híradó. 19.05: Időjárás. 19.15: A 214-es reptelőlészár. Kalandfilmsorozat. 20.10: A főnök. Krimisorozat. 21.05: A főtisztelendő úr szemet huny. NSZK-filmvígjáték. 22.45: Hírek. 22.50: Kulturális magazin. 23.35: Férfimagazin. 0.10: Pamkráció az USA-ból. 0.45: A 214-es reptelőlészár. 1.30: Tudósítás a CeBitről. 1.55: Aerobic. 2.00: Műsorzárás.

SUPER CHANNEL: 7.00: Napkezdés. 8.00: Egyveleg. 16.00: Forró drót. 17.00: Hullámhosszon. 18.30: Kék éj. 19.30: Hírek, időjárás. 19.45: Időjárás. 20.00: Turistamagazin. 20.30: India arcai. 21.00: A környezet kiltásai. 21.30: Q. E. D. 22.00: Hírek, időjárás. 22.15: Vad Dél. Természetfilm-sorozat. 22.45: Thai földi panoráma. 23.15: A méhek születése. 0.15: Hírek, időjárás. 0.30: Kék éj. 1.30: Időjárás. 1.40–7.00: Egyveleg.

TV5: 16.05: Hírek. 16.15: 7-ről 7-re. 17.15: Esély a daloknak. 17.45: Főzolecke. 18.00: Számok és betűk. 18.20: Incifinici fantázia. Mesesorozat. 18.35: Pihenődő. Gyermekek. 19.00: Allatbarátok műsora. 19.30: Hírek, időjárás. 19.40: Csillagok papirusa. 20.00: Új világ. 21.00: Thalassa Tengeri magazin. 22.00: Tv-híradó. 22.25: Időjárás-jelentés. 22.30: Gros Méchant Show. 23.30: Mille Bravos. 0.30: Fűzők. Tudományos magazin. 1.00: Műsorzárás.

SATI: 6.00: Jó reggelt a SATI-gyell! 8.30: Hírek. Időjárás. 8.35: Szomszédok. 9.00: Hírek. 9.05: Szeretethajó. Filmsorozat. 9.50: Utazóknak. Horoszkóp. 10.00: Hírek. 10.05: Videofilm-újdonságok. 10.30: Fehér bodza. zenés film. 12.15: Szerencsekerék. 13.00: Tévézöldsé. 14.00:

Műsorelőzetes. 14.05: Pixi az égi kakukkfészkekben. Rajzfilmsorozat. 14.30: Vezessünk okosan háztartási Horoszkóp. 14.40: Szeretethajó. Filmsorozat. 15.30: Boldog napok. 16.00: Szomszédok. 16.25: Természetbarátoknak. 16.35: Futball. 18.45: Híradó. Időjárás. 19.05: Szerencsekerék. 19.50: Időjárás. Hírek. 20.00: Törveto John, az orvostudor. Kórházsorozat. 20.55: Hírek. 21.00: A hadműveleti bál. NSZK-filmvígjáték. 22.35: Hírek. Sport. Időjárás. 22.45: Hírek és sztorik. Magazin. 23.25: TV-tükör. Magazin. 23.55: Lakóköcsival Vaccaresbe. játékfilm. 1.30: Vallásos szem-szögből. 1.35: Műsorelőzetes.

JUGOSZLAV TELEVÍZIÓ: 1. műsor: 8.15: Műsorismertetés. 8.20: Tv-naptár. 8.30: A cipő. Lábjátéksorozat. 8.45: Gyermekek. 9.00: Bejelentés. 9.02: Az én gyümölcsfám tavasszal. 9.15: Hogy kell nézni egy műalkotást. 9.30: A Blagoje Bersa Művészeti Iskola portréja. 10.00: Az Ön olvasmányából. 10.30: Hírek. 10.35: Iskolatelevízió. 12.30: Hírek. 12.35: Műsorismertetés. 12.40: Elmulasztották – nézzék! 14.45: Műsorismertetés. 14.50: Hírek. 15.00: Éjszakai program. 16.30: Magyar híradó. 17.00: Tv-napló I. 17.20: Oktató-műsor. 17.50: Bábjáték. 18.05: Gyermekek. 18.20: Számok és betűk. 18.40: Rajzfilm. 18.45: Dokumentum-program. 19.15: Rajzfilm. 19.30: Tv-napló II. 19.53: Időjárás. 20.05: B. Nusic vígjátékciklusából. 21.10: Párhuzamok. 21.40: Tv-napló III. 22.00: A mai sport. 22.05: Éjszakai program. 0.05: Hírek. 0.10: A keddi műsor ismertetése. 2. műsor: 16.40: Műsorismertetés. 16.45: Hírek. 16.50: Tv-naptár. 17.00: Kölyökidő. 18.00: Zágrábi panoráma. 18.20: Zágráb és horvát Zagorje körzeti programja. 19.30: Tv-napló. 19.55: Műsorismertetés. 20.00: A sport világa. 20.50: Tv-Mix. 21.00: Discofolk. 21.45: Háborús sorsok. Filmsorozat. 22.45: Dokumentumest. 0.15: A keddi műsor ismertetése. Az RTL PLUS, a Super Channel, TV5, és a SATI műsorát részletesen közli a Telehold.

KOSSUTH RÁDIÓ: 8.05: Hangszemle. 8.23: A hét zeneműve. 8.50: A hét költője: Szabó Lőrinc. 9.00–11.00: Napközben. 11.05: Hagymányápolók. 11.30: Cseres Tibor: Óseink kertje, Erdély. 12.45: Házunk tája. 13.00: Klasszikusok délidőben. 14.05: Bioritmus. 14.25: Új életek. 14.35: Népszerű fúvószeneszerzők. 15.00: Most jelent meg. 15.30: Szerelmi kettősök operetekből. 16.00: Tizenhat óra. 16.15: A Magyar Rádió és Televízió gyermekkorusa énekel. 16.30: Nyitnikék. 17.00: Eco-mix. 17.30: Nóták. 17.55: Ipargazdák. 18.05: Látuk, hallottuk, olvastuk. 19.38: Régi magyar táncmuzsika. 19.50: Gong. 20.00: PAF-műsor. 21.00: Legenda Czibor Jánosról. 21.05: Hírvilág. 22.30: Csak Elemér zenés amerikai utiműsora. 23.00: Benjamineo Gigli legszebb felvételeiből. 23.30: Haydn: G-dúr szimfónia No.92.

PETŐFI RÁDIÓ: 8.05: Rivaldafényben. 9.05: Bertha Bulcsu indulása. 9.35: Dzsessz-érdekesség. 10.00: Magyarán szólva. 10.15: Könnözőzene CD-n. 11.05: Hogy tetszik lenni? 11.35: Szanzonok. 12.10: Nóták. 12.53: Kis magyar néprajz. 13.05: Slágerműzeum. 14.00: Kettőtől ötig... 17.05: Kölyökrádió. 17.30: Ötödik sebesség. 18.30: Pop-regiszter. 19.05: Válogatás ifjúági műsorokból. 19.35: Tip-top parádé. 20.00: Zeneközben. 21.05: Nagyzenekari dzsesszfelvételek. 21.30: Szukalski-Szprot Blues Duo. 22.00: Petting „Sexuálpolitikai” szórakoztató műsor. 23.20–0.14: Alom szárnyán – könnyűzene.

BARTÓK RÁDIÓ: 9.10: A Francia Nemzeti Zenekar hangversenye a párizsi Champs-Élysée Színházban. 10.21: Farkas Árpád versei. 10.26: Rossini: Hamupipőke. 13.00: A Rádió világirodalmi hetilapja. 11.45: Fialalok muzsikálnak. 13.58: Manuel Barrueco Bach-műveket gitározik. 14.38: Baletzenes operaképek. 15.16: Zene-történeti értékek. 16.05: Új kamarazenei felvételeinkből. 17.00: Az Északnémet Rádió szimfonikus zenekarának Beethoven-hangversenye. 18.10: Lucia Popp opera-

Révai Nagy Lexikona

az első két kötet ára: 917,- Ft/db, a 3-5. köteteké: 980,- Ft/db

A Babits Kiadó pótmegrendelést vesz fel a Révai Nagy Lexikona egész sorozatára, a beérkezés sorrendjében, korlátozott példányszámban.

Ön már most előre, egy összegben megvásárolhatja a lexikonosorozat valamennyi hátralévő 4-20. kötetét,

21 500,- Ft-os áron.

Ha az Önhöz már elküldött csekkek egyikét ezen összegre szólóan 1990. április 30-ig kitölti és a pénzt a szokásos módon befizeti, nem lesz tovább gondja a részletfizetésekre, kiadónk törzsvásárlójának számít ezután, és 1994 végéig automatikusan postázzuk Önnek a megjelenő lexikonköteteket.

Gondolja végig és mérje fel, hogy ez Önnek könnyebbé teszi, avagy terhet jelent.

Mi felajánljuk a lehetőséget.

Tisztelt Leendő Megrendelőnk!

Ha a Révai Nagy Lexikonát hiába kereste eddig a könyvesboltokban, a könyvtáraknál, szeretné megrendelni tőlünk a teljes hasonmás kiadást, és egy összegben az egészet kifizetni, kérjen egy csekket kiadónktól, s azon adjon fel címünkre

24 314,- Ft-ot

1990. április 30-ig.

Önnek sem lesz tovább gondja a részletfizetésekkel, s Önnek is automatikusan postázzuk a megjelenő lexikonköteteket 1994 végéig.

Gondolja meg!

Mi Önnek is felajánljuk a lehetőséget.

Babits Kiadó
7100 Szekszárd, Pf.: 237.

Név: .....

Cím: .....

...példányban
megrendelem

a Révai Nagy Lexikona kötetét
az alábbi címen:

Babits Kiadó
7100 Szekszárd, Pf.: 237.

Megrendelése után a megjelenéssel és fizetéssel kapcsolatos kérdésekről részletes tájékoztatót, valamint befizetési csekkeket küldünk!

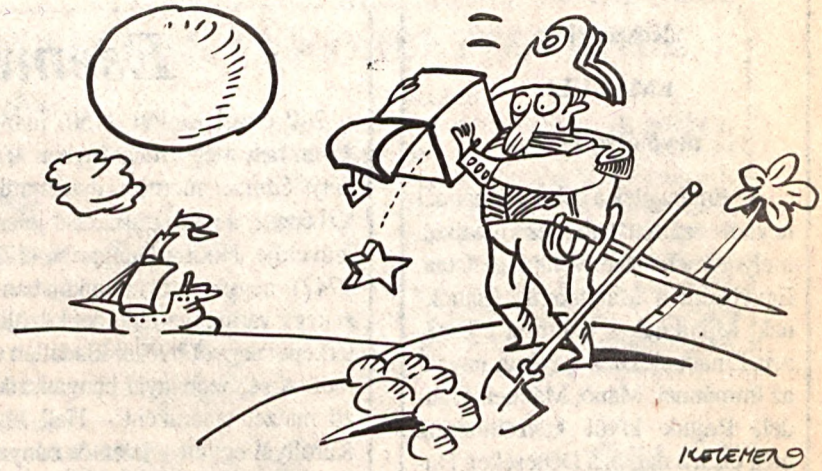
Részletfizetési kedvezmény!

Tisztelt Megrendelőnk!

Kiadónk továbbra is garantálja a Révai Nagy Lexikonra hat év alatti megjelentetését, s azt is, hogy indokolatlanul nem emeljük a kötetek árát. E nemzeti érték közkinccsé tétele során csak szolid üzleti nyereségre törekszünk.

Sajnos azonban nem tudjuk elhatárolni magunkat a papírárak és a nyomdai műveleti költségek évente egyre nagyobb mértékű emelkedésétől. Reálisan felmértük, hogy ez Önnek esztendőnként fokozódó megterhelést jelent.

Kiadónk vezetősége ezért úgy határozott, hogy felkínáljuk Önnek az általunk vállalható legnagyobb kockázatot!

KINGES SÁG

Politikai kérdés-e az abortusz?

Washington, 1990. március 22. csütörtök (MTI-Panoráma) – A címben feltett kérdésre az Egyesült Államokban feltétlenül igennel kell válaszolni, már csak azért is, mert az idén ősszel ismét kongresszusi választások lesznek, s a honatyáknak helyi és országos szinten egyaránt szembe kell nézniük ezzel a problémával. Pedig nem biztos, hogy igazán akarnak.

A törvényhozók dilemmáját az egyik alabamai szenátor fogalmazta meg pontosan: az abortusszal kapcsolatos döntésnél a képviselők és szenátorok – mindegy, hogy hogyan szavazva – választóik nagy részét haragítják magukra, s a dühös választó el is megy szavazni, hogy ellenük voksoljon.

Az abortusz, amely az Egyesült Államokban legálissá csak a legfelsőbb bíróság egyik 1973-as döntése nyomán vált, ma már szó szerint tömegeket mozgat meg. Nap nap után érkeznek hírek abortusz-klinikák előtti tüntetésekről, nagyobb méretű tömegdemonstrációkról pro és kontra. Tavaly tavasszal például Washingtonban több százezren gyűltek össze az amerikai országos nőszervezet, a NOW rendezésében, s a megmozdulás egyik legfőbb témája az abortusz volt. Az ősszel több szövetségi államban rendeztek kormányzóválasztásokat, s számos helyen az abortusz kérdésében elfoglalt álláspont is szerepet kapott a szavazók döntésében.

Tavaly nyáron lavínát indított el a legfelsőbb bíróság. Egyik állásfoglalásával ugyanis lehetővé tette, hogy a helyi törvényhozások szabályozzák az abortuszt. Azóta több száz abortusszal kapcsolatos törvényjavaslatot nyújtottak be országos szintű törvényalkotó szervekhez. Kissé ideges politikusok, akik úgy érzik, hogy bármiféle szavazás csak a közvéleményt bőszténe fel, megpróbálják úgy alakítani, hogy ezekre a javaslatokra a lehető legkésőbb kerüljön sor. Nem véletlenül az idén még egyetlen ilyen tervezetből sem lett törvény szövetségi állami szinten.

Ugyanakkor az egyes államokban folyó „csata” fontos részét képezi az abortusz felett folyó országos köztudatosítás. Az abortusz ellenzői például úgy vélik, hogy a helyi vitákban olyan új fegyvereket dolgozhatnak ki, amelyek később a legfelsőbb bíróságot 1973-as döntésének megváltoztatására kényszeríthetik. Ugyanakkor aggasztja őket az, hogy tavaly nyár óta a vita igazából arról folyik: ki döntson egy

nőnek az abortusszal kapcsolatos jogáról, s nem magáról az abortuszról, hogy hányat lehessen végrehajtani, vagy hogy milyen esetekben szabad csak ilyen műtétet végezni.

A helyi törvényhozásokhoz beterveztett javaslatokat, amelyek túlnyomó többségükben megszorító jellegűek, az abortuszellenes aktivisták mérsékelnek jellemzően, s szeretnék velük a legfelsőbb bíróság többsége mellett az „átlag” amerikaiakra is hatni. Az abortusz támogatói viszont ezeket a próbálkozásokat úgy tekintik, hogy azok végső célja az abortusz legalitásának megszüntetése.

A törvényhozók pedig valahol közepén csapdában érzik magukat, s a tervezetek lassú előrehaladása jelzi, mennyire szeretnék azzal egyáltalán nem is foglalkozni.

Pedig ez a kérdés országos szinten is mind nagyobb teret kap. Például George Bush amerikai elnök késő ősszel a kongresszus több törvénytervezetét is olyan kitételekre hivatkozva vétőzte meg, hogy azok kapcsolatosak az abortusszal. Ilyen volt például a külföldi támogatási törvény is (benne Magyarország és Lengyelország az aztán gyorsan kihagyták a kérdéses kitételeket, s a törvény zöld utat kaphatott).

Az abortusz érintő állásfoglalást nem kerülhette el a legnagyobb amerikai szakszervezeti szövetség, az AFL-CIO sem. Nemrégiben alakítottak egy bizottságot, amelynek feladata álláspontjuk kidolgozása, ami várakozások szerint támogató lesz. Ennek értelmében a szövetség aktivistái helyi szinten, szabadon lobbyzhatnak majd a különböző szigorító javaslatok ellen. (Az AFL-CIO döntését talán jobban megvilágítja az az adat, hogy tavaly a szövetség női létszáma 160 ezerrel bővült, míg férfi létszáma 200 ezerrel csökkent.)

A Republikánus Párt, amely hagyományosan abortuszellenes, egy-két országos választói körzetben olyan jelölt indít, aki az eddigiekhez képest „liberálisabb” álláspontot tud magáénak. Az igazi nagy csata valószínűleg csak az előválasztásokkal és a valódi választási kampányokkal erősödik fel igazán. Am az abortusz-vita végére nem a választás, hanem csak a legfelsőbb bíróság közbelépése tehet pontot, már amennyiben ez a bírók szándékában áll.

Madarász György (Washington),
MTI-Panoráma

Kávék és kávéházak

Mindennapivá vált italunkat, a kávé egy civilizált világ mindössze 300 év óta ismeri, pedig ez nem valamely távoli világrészről került hozzánk, hanem csak a Közel-Keletről. Óshazája Abesszíniának Kaffa nevű tartományja, melynek lakossága már ósidóktól fogva fogyasztja. Értékét és kereskedelmi jelentőségét az arabok ismerték fel, akik a növényt a 14. század közepén hazájukba átvitelték, és elsőként foglalkoztak a kávé termelésével. A legjobb kávé, a kitűnő illatáról híres moka Dél-Arábiában termelik.

A kávéfogyasztás terjedésével párhuzamosan hamarosan kávémeccs is keletkezett. Az első még a 14. században Mekkában és Arábia más helyein tűntek fel. A mohamedán papság azonban nem jó szemmel nézte, hogy a nép a mecseteket elhanyagolja, s inkább a kávémeccsben tölti idejét. A kávé ezért mérges italnak minősítették, fogyasztását a Korán megtiltotta, s a tilalom megszegőit szigorúan büntették. Pedig maguk a papok is éltek ezzel az áloműző itallal, melynek a sokszor hosszúra nyúló és fárasztó vallási szolgálatok teljesítésénél nagy hasznát vették. A kávéfogyasztás a tilalom ellenére rohamosan terjedt, a büntetések helyébe a kávétermelés megadóztatása lépett, s a kávé éppúgy nemzeti itallá vált Arábiában, mint a tea Kínában. Nyugat felé azonban a kávé mint fogyasztási cikk, csak igen lassan terjedt el.

A terjedés időjelzőinek – más adat hiányában – a kávéházak felbukkanását tekinthetjük. Konstantinápolyban 1555-ben, Velencében 1640-ben, Londonban 1652-ben, Marseilleben 1654-ben, Prágában pedig 1714-ben nyílt meg az első kávéház. Levantei, szíriai és örmény kereskedelmi ügynökök és hajósok voltak a kávé első terjesztői. Érdekes, hogy Párizsban, ahol a háború előtti időben ezernél több kávéház nyújtotta mind a franciáknak, mind az idegeneknek az olcsó szórakozást, a legelső egymás után megbuktak. A jó borhoz szokott franciák csak nehezen tudták az új itallal megbarátkozni.

A kávé a 18. század elejéig csak Arábiából, akkori egyedüli termőhelyéről lehetett beszerezni. Mivel ezt a cikket a levantei kereskedelem tartotta kezében, a civilizált államok arra törekedtek, hogy maguk termeljenek kávé. Ez azonban nagy nehézségekbe ütközött, mivel az arabok halálbüntetést mértek a növény elvitelére, a kávémagot pedig csíráztatva bocsátották a kereskedelembe. A növény megszerzése a hollandoknak sikerült, akik azt 1690-ben Jáva szigetén meghonosították, ami olyan jól sikerült, hogy ez a sziget hosszú időre fő termőhelye lett a kávénak. Nem kívánták természetesen monopolizálni, ha-

nem ellenkezőleg, XIV. Lajosnak kávé, a párizsi botanikus kertnek pedig palántát küldtek ajándékba. Ez a küldemény volt az alapja az 1723-ban Martinique szigetén, majd Guadeloupe és Saint Domingo gyarmatokon létesült, s oly híressé vált kávéültetvényeknek. Ceylon, Kelet-India, nemkülönben Jamaika kávéültetvényei 1728-30-ban, a spanyolok braziliai ültetvényei pedig csak 1815 táján jöttek létre.

A pompás kávéházairól híres Bécsben 1683-ig még senki sem ismerte a kávé. Bennünket, magyarokat talán külön is érdekel, hogy ott az első kávéház létrejött egy hazánkfianak, Kolschitzky Györgynek a nevéhez fűződik. Neki többször sikerült álruhában átjutni a Bécsot ostromló török ostromgyűrűn, fontos katonai üzeneteket vitt, és a törökök eltakarodása után jutalmul megkapta az otthagytott kávézsákokat. Hadizsákmányból eredit tehát az a kávé, mely az első bécsi kávéháznak, és ezzel az oly magas fokra emelkedett bécsi kávéipar megindulásának alapját képezte. Kolschitzky kezdetben utcai árusként mérte a törökösen elkészített kávé, a kánnát és csészéket magával hordta. Ez azonban fárasztó mesterség volt, ezért a Dóm utca 3. számú házában, majd a Dóm u. 6. szám alatti „Vöröskereszthez” címzett házában kávéházat nyitott. Kolschitzky, hogy kávéját jobban megkedveltesse, cukrot és tejet is adott hozzá.

A kávéházak Bécsben is csak lassan szaporodtak. Így például 1700-ban mindössze 4, 1747-ben is csak 11 kávéház volt. A 19. század elején Bécsben és külvárosaiban 150 kávéházat számláltak. Bolthajtásos, meghitt hangulata kis kávéházak voltak ezek, közülük legjellegzetesebb a Kelmefestő utca (Färber-Gasse) 8. szám alatti, ma is fennálló Café Himmelstoss. Az empire építészeti és világhírű bécsi zene a kávéházakat nagyon fellendítették. A Löwelbástyán és a Népkertben épült Corti-kávéházakban ringatta mámorba a bécsieket Strauss, a keringőkirály. A bástyafalak lebontása után épült Ring ragyogó kávéházaival csak a pestiek vetekedhetek.

Pesten és Budán már a török hódoltság kezdetétől voltak kávémeccs, hiszen Szulejmán Padisah még 1535-ben adta ki azt a parancsot, melyben a kávéivást az egész török birodalomban megengedte. A török kivonulás után az első pesti kávé egy Popiz Péter nevű rác volt, akinek a mai „ráctemplom” táján volt a kávéháza, s aki mint kávéfőző 1690-ben vétetett fel a pesti polgárok sorába.

Keo

Hirdetését telefonon is feladhatja

Pécs (72) 41-580
Szekszárd (74) 16-277
Dombóvár (74) 66-779
Tolna (74) 40-476
Gerjen (75) 37-060

APRÓHIRDETÉS

Biztos nyérő 90 szám variációja 104 szelvényen. Minden héten nyérő találat. Utánvétele: 400,- Ft. Braun Tibor, 7202 Dombóvár, Pf. 19/x. Budapest XVIII. ker. KISZ-lakótelepi másfélszobás, 51 m²-es gázkonvektoros OTP-s lakás 34 000,- Ft/m² készpénzért vagy OTP átvállalással eladó. Telefon: 74/11-422, napközben: Teszler László, 7100 Szekszárd, Rákóczi u. 92. Hasky (szibériai szánhúzó) és dobermann kiskutyák eladók, előjegyezhető. Várfy Tibor, 7121 Szálka, Kossuth 71/a. Telefon: 06/74/31-113. Menyasszonyi ruha kölcsönzés Szekszárd, Klapka u. 30. Babits iskola, volt sajtópince feletti utca. „Kapcsolatteremtő” országos társkereső házastársat, élettársat, szabadidőpartnert közvetít. Válaszborítékért tájékoztatót küldünk. Levélcímünk: 7632 Pécs, 19. Pf. 68.

Ónodi: három érem

Szombaton a szerenkénti döntőkkel folytatódott a párizsi Bercy sportsamokban a vb-szintű mezőnyt felvonultató 4. francia nemzetközi tornaszabványosság. A magyar színeket képviselő Ónodi Henrietta bőségesen kárpótolta magát összetettbeli 8. helyezéssé: a gerenda kivételével minden szerez a dobogóra állhatott, két ezüst- és egy bronzéremet vehetett át. A békéscsabai Európa-bajnoknő felemáskorlón elérte várható volt, hiszen ez a szerez lett kontinenselső, ezzel szemben különösen értékes a talajon az új amerikai csillag, Kim Zmeskal mögött kivívott második helyezése. Vadonatúj gyakorlatára, amelyet a múlt heti Budapest-bajnokságon a maximális pontszámmal jutalmaztak a bírók, 9,9-esre értékelték Párizsban.

Sakkfesztivál

Valentyin Arbakov a győztes

A szombati játéknappal befejeződött a 6. Budapesti Tavasz Fesztivál nemzetközi nyílt sakkturna, amelyet a Budapest Sportsamokban rendeztek meg.

A verseny a szovjet sakkozás nagy főlányát hozta, az első hat helyezett mind szovjet játékos volt. A játékerőjüket mutatja, hogy a győzelmet a szovjet ranglista 195. helyezettje szerezte meg és többen közülük még nemzetközi mesteri címmel sem rendelkeznek.

Végeredmény:

1. Valentyin Arbakov 8 pont, 2. Magerramov nk. m. 7,5, 3. Ionov 7,5, 4. Grubba 7,5, 5. Kuporosov nk.m. 7,5, 6. Phominyh nk. m. 7.

A legjobb magyar játékos Horváth József volt, aki szintén 7 pontot ért el és ezért különdíjban részesült.

A nők közül Mádl Ildikó bizonyult a legjobbnak, 6 pontot szerzett és megelőzte többek között a női ifjúsági világbajnok szovjet Kakhianit is.

Labdarúgó NB II.

Csorbult zalai remények

Nyugati csoport:

Komló Bányász – Szekszárdi Dózsa 0-0
Nagykanizsai Olajbányász – BMTE-Törley 1-2 (0-2)
Oroszlányi Bányász – ZTE 2-0 (0-0)
Dorogi Bányász – Mohács 1-0 (1-0)
III. ker. TTVE – Keszthely 0-1 (0-1)
Paks – Dunaferr 0-2 (0-1)
Ajka Hungalu – Bp. Volán 0-0
Tapolcai Bauxitbányász – Sopron 1-2 (0-1)

Keleti csoport:

Metripond – Debreceni Kinizsi 2-0 (2-0)
Nyíregyháza – Mezőtúr 2-0 (1-0)
DVTK – Szolnoki MÁV MTE 2-2 (2-1)
Debreceni MTE – Eger 2-3 (0-2)
Szegedi Dózsa – Kecskemét 0-1 (0-1)
Salgótarjáni Síkúteg – Baja 2-1 (2-1)
Szarvas – Kazincbarcika 4-1

***

A Nyugati csoport:

1. Bp. Volán	19	12	6	1	41-13	42
2. Oroszlány	19	11	4	4	32-18	37
3. Dunaferr	19	10	3	6	32-27	33
4. ZTE	19	9	2	8	34-29	29
5. III. ker. TTVE	19	6	9	4	22-15	27
6. Komló	19	6	9	4	22-19	27
7. Sopron	19	8	2	9	30-27	26
8. Nagykanizsa	19	6	7	6	26-27	25
9. Mohács	19	7	3	9	24-22	24
10. Dorog	19	6	6	7	25-26	24
11. BMTE-Törley	19	6	5	8	17-34	23
12. Szekszárd	19	6	4	9	21-24	22
13. Ajka Hungalu	19	4	8	7	23-23	20
14. Keszthely	19	3	10	6	15-25	19
15. Tapolca	19	5	4	10	15-33	19
16. Paks	19	2	8	9	21-38	14

A Keleti csoport:

1. Szeged	19	14	3	2	35-10	45
2. Kazincbarcika	19	11	3	5	27-16	36
3. Eger	19	10	3	6	29-23	33
4. DVTK	19	8	7	4	29-25	31
5. Kecskemét	19	9	3	7	29-26	30
6. Szarvas	19	8	6	5	22-19	30
7. BVSC	19	8	4	7	22-21	28
8. Metripond	19	7	4	8	25-22	25
9. DMTE	19	5	8	6	26-22	23
10. Debr. Kinizsi	19	6	5	8	16-18	23
11. Baja	19	5	7	7	18-21	22
12. Nyíregyháza	19	6	4	9	14-19	22
13. Salg. Síkúteg	19	6	3	10	26-32	21
14. Szolnok	19	5	6	8	23-34	21
15. Mezőtúr	19	3	7	9	13-28	16
16. Szegedi Dózsa	19	2	5	12	16-34	11

Labdarúgó NB I.

Az MTK-VM „benyújtotta” igényét az elsősegre

Az év mérkőzésének harangozták be az MTK-VM-Újpest meccset, ami papíron igaz is volt, hiszen a bajnoki címért ez a két csapat fut majd versenyt a hátralevő tíz fordulóban. Nos, a látottak alapján, merem remélni, hogy a minimum milliányi tévé néző csak egy átlagos vagy annál valamivel jobb magyar találkozó látott, és nem az év mérkőzését. Az elmúlt fordulókból legalább két meccset fel tudok sorolni, amely főleg iramában, de színvonalában is meghaladta a két „leg” randevuját. Az MLSZ ex elnöke Somogyi Jenő és a mostani szövetségi első ember, Laczkó Mihály dicséretéből csak a kincstári optimizmust érzem ki.

A meccset egyébként a kisebb megszakításokkal – az aktívabb, támadójátékban járatosabb középpályásai révén – mezőfőlényben játszó házigazda kék-fehérek nyerték. De inkább azért, mert a helyzetkihasználásban voltak egyértelműen jobbak, mintsem csapatjátékuk egészét nézve. A Dózsa 0-0-ás állásnál Katona és Eszenyi olyan helyzetekben kibáztott, mint amilyenekből az ellenfél gólokat szerzett. Márpedig egyenlő erősküzdelmében – ezt most nemcsak erre a meccsre, hanem úgy általában a két csapat tudására, felkészültségére – a jobb helyzetkihasználás a perdtől.

Tudom, hogy a lila-fehér hívek nem örülnek neki, hogy újra sarkukban van az MTK, de szurkolóberkekben kedvező fogadtatásra talált a kék-fehérek sikere. Ha ellenkező esetben hét pontra megugrott volna az Újpest, nagy valószínűséggel „egyesültyessé” tette volna a bajnokságot, de így újra abszolút kétesélyes.

Nem ennyire egyszerű a képlet a „pokolbajutás” (kiesés) szempontjából. A kilencedik helyen álló Veszprémnek hat ponttal van több, mint a jelenleg kieső helyen tanyázó Vácnak és ötlet több, mint a még osztályozós pozícióban levő Rábának. Gyakorlatilag a mezőny fele még veszélyeztetve van, ami az élvonalban életben levő, burkoltan bundátlanító célzatú osztályozó rendszernek köszönhető, amit jövőre a liga likvidálni akar az MLSZ-szel.

Pécsett, a Dél-Dunántúl rangadóján őrszi formájával, lendületével kezdett a PMSC, kigolyózták a siófoki védőfalat, de a helyzetkihasználásuk még tavaszi volt. Ha ezt a bő negyedórányi, rájuk jellemző dinamizmust a mérkőzés nagy részére át tudják menteni, akkor – jól védekező Siófok ide vagy oda – valószínűleg összejön annyi nagy helyzet, amiből megvan a győzelem. De ez több okból sem jött össze. 1. A két fél: Lovász és Lehota még nincsen igazán elemében. 2. A középpályáról hiányzott egy vezéregényiség, aki összeszedi a labdákat és kapura is veszélyes. E két kritériumnak megfelelő lehetett volna a csapat, ha Bérczy nem kényszerül beállást játszani, mivel a meccs napjára a kis Braun megbetegedett, és ha Turi egészséges, vállalhatja a játékot.

(Garami József, a PMSC vezető edzője: – Az ellenfél rutinos centerével Bérczy is alig bírta, mást nem tudtam volna ráállítani. Turit pedig mindenképpen pályára kellett küldenem a középpályás játéknak szétesése és a krónikus gólképtelenségünk miatt. Nemegyszer szidást kapok a nézőktől, ha gyengébben megy neki a játék, miért hagyom fent. De ha egyszer ő az egyik leggőképebb játékosunk, ráadásul középső játéknak meghatározója...?)

Az egyre érettebb középcsapattá váló siófokiak tömör, a büntetőterületen belül jól romboló védekezésének kulcsfigurája volt a frissiben igazolt román vendégmunkás Zare,

aki remekül söprögetett. Teljesítményére pompás rúgótechnikájával tette fel a koronát: ő lötte – szabadrúgásból – a pontot jelentő gólt. Játékát látva a mérkőzés napjára belázasodott, a csapat legbiztosabb pontjának számító Aczél Zoltán is elismerően csettintett: jól helyezkedik, kiváló a rúgótechnikája – jegyezze meg a siófoki játékos. – És hátvéd létere benne van a lábában a gól.

– Hol, melyik poszton jön ezután szóba Zare? Az is lehet, hogy Aczélal versengenek? – kérdeztük Gellei Imrét, a Siófok edzőjét.

– Nem. Továbbra is Aczél a középhátvéd, Zare egy sorral előrébb lép. Vele bővültek a variációs lehetőségeink, már ami a védőjátékot illeti.

– bégyé –

További eredmények:

PMSC-Siófok 1-1 (0-1). Pécs, 5 ezer néző. V: Márton. G: Zare (32. p.), illetve Turi (60. p.).

MTK-VM-Újpesti Dózsa 2-0 (0-0). Hungária krt, 5 ezer néző. V: Puhl. G: Balogh (81. p.), Cserevkenai (90. p.).

Váci Izzó-Videoton-Waltham 1-1 (0-1). Vác, 3 ezer néző. G: Máriási (7. p.), illetve Fekete (61. p.).

Rába ETO-Bp. Honvéd 2-0 (1-0). Győr, 7 ezer néző. V: Lázár, G: Somogyi (44. p.), Salló (52. p.).

Tatabánya-Haladás 2-1 (2-1). Tatabánya, 1500 néző. V: Szilágyi. G: Schäffer (2. p.), illetve Kanyok (24. p.), Klausz (27. p.).

Veszprém-Békéscsaba 2-0 (1-0). Veszprém, 5 ezer néző. V: Nagy L. G: Rugovics (23. p.), Süle (84. p.).

Ferencváros-Debrecen 3-1 (0-0). Üllői út, 15 ezer néző. V: Vasas L. G: Váncsa (60. p.), illetve Dzurják (70. p.), Szeibert (80. p., 87. p.).

Vasas-Csepel 1-0 (0-0). Fáy utca, 1500 néző. V: Vágner. G: Duró (83. p.).

Az NB I. állása

1. Ú. Dózsa	20	14	1	5	31-14	43
2. MTK-VM	20	13	3	4	29-11	42
3. Pécs	20	10	7	3	28-14	37
4. Ferencváros	20	9	4	7	30-23	31
5. Tatabánya	20	9	2	9	14-19	29
6. Siófok	20	6	9	5	14-19	27
7. Videoton-Waltham	20	6	9	5	15-18	27
8. Vasas	20	7	5	8	21-24	26
9. Veszprém	20	5	10	5	15-16	25
10. Bp. Honvéd	20	6	5	9	20-25	23
11. Békéscsaba	20	6	5	9	14-24	23
12. DVSC	20	5	7	8	14-22	22
13. Rába ETO	20	4	8	8	20-20	20
14. Haladás	20	5	5	10	25-30	20
15. Vác	20	3	10	7	15-22	19
16. Csepel	20	2	10	8	18-29	16

A góllövőlista

9 gólos: Dzurják (FTC); 8 gólos: Bácsi (Ú. Dózsa); 7 gólos: Balog T. (MTK-VM), Jován (MTK-VM), Schäffer (Haladás); 6 gólos: Csertői (Haladás), Duró (Vasas), Fodor (Bp. Honvéd), Lehota (PMSC), Lovász (PMSC); 5 gólos: Magyar (Siófok), Rubold (Ú. Dózsa), Rugovics (Veszprém), Turi (PMSC), Szeibert (FTC), Zsivótzky (Ú. Dózsa)

Sportvilág

Belgrád:

A Nemzetközi Kézilabda Szövetség (IHF) a marosvásárhelyi csapat kérésére elhalasztotta a szombatra tervezett Belinka Ljubljana (jugoszláv) – Muresul Tirgu Mures (román) női IHF Kupa negyeddöntő visszavágó mérkőzést. A marosvásárhelyiek a román-magyar ellentétek nyomán kialakult helyzet miatt kérték a ljubljana-i találkozó időpontjának módosítását, amelyről az IHF a napokban dönt. (APF)

*

Amszterdam:

A Holland Labdarúgó Szövetség szövődje bejelentette, hogy a jövő szerdai, Szovjetunió elleni vb-előkézzületi mérkőzésről a holland válogatott négy erősege, van Basten, Rijkaard, Bosman és Rutjes is hiányozni fog. A kijevi találkozóra a labdarúgókat klubjaik, a Milan és a Mechelen nem engedte el. (Reuter)

*

Milánó:

Carlo Ancelotti, a Milan labdarúgóklubjának középpályása orvosai szerint izomsérülése miatt mintegy 40 napos kihagyásra kényszerül, így nem lehet részese csapata Bayer München elleni BEK-elődöntőjének sem. (AP)

Keletnémet hokicsapatok a Bundesligában

A közelmúltban hosszú tárgyalást folytattak a nyugat- és keletnémet jégkorongcsapat vezetői. A találkozón számos horderejű megállapodás született. Nyugaton a következő két esztendőben nem fogadnak hokicsapat az NDK-ból – kivéve, ha szövetségi engedéllyel érkeznek. Szeptembertől viszont két keletnémet csapat, a Dinamo Berlin és a Dinamo Weisswasser – mint ismeretes a Ho-necker-rezsim éveiben egyszerűen csak a két csapat létezhetett – a Bundesligában szerepelhet. Arról, hogy melyik osztályban, csak később döntenek.

Nemrég újra megalakult a Crimtschau gárdája, de rövidesen lesz jégkorongcsapata Drezdának, Hallénak, Lipsének, Karl-Marx-Stadtnak. Ezek a „régijű” csapatok a nyugatnémet tartományi ligában szerepelhetnek majd. M.S.

Jager kétszer is átírta a világranglistát

Az amerikai Tom Jager néhány óra leforgása alatt kétszer is világcúscot ért el 50 m gyorson Nashville-ben, az Egyesült Államok úszóbajnokságán. Az általa 1989. augusztusától tartott 22.12 mp-es rekordot előbb 21.98-ra, majd 21.81-re módosította.

Nashville-ben ezúttal az Egyesült Államok sprintbajnokságát rendezték meg a nyolc legjobb amerikai gyorsúszó részvételével. A páros viadalt kieséses rendszerben bonyolították le, vagyis mindig csak a győztes jutott tovább.

Már az elején látszott, hogy a szám világbajnoki címvédője, Tom Jager és a szülői olimpia ötszörös bajnoka, Matt Biondi remek formában van. Ekör ugyan még kettő, illetve három századmásodperccel elmaradtak a világcúscstól, de a következő fordulóban, tehát az elődöntőben már mindketten a régi, 22.12 mp-es rekordon belülre kerültek. A rendkívül nagy érdeklődéssel kísért finálében a 25 esz-

tendő Jager ismét bebizonyította, hogy gyorsabb Biondinál, akitől kikapott a két évvel ezelőti ötkarikás játékokon, mert most négy századmásodperccel legyőzte nagy riválisát. Csak emlékeztetőül: egy nappal korábban az amerikai rövidpályás bajnokság 50 yardos gyorsúszó számát is Jager nyerte, 19.05 mp-es idővel, míg Biondi 19.12-vel második lett.

Az úszás történetében Jager az első versenyző, aki áttörte a 22 mp-es határt, de nem sokkal később csatlakozott hozzá Biondi is.

Jager győzelméért 12 ezer dollárt vehetett fel, tizet az első helyezéssért, kettőt pedig a világcúscs-javításért. Biondi 5 ezer dollárral gazdagodott.

Röplabda

A Nyíregyháza a döntő küszöbén

Szombaton tíz mérkőzést, köztük a férfiaknál az 1-4. helyért a 2. forduló bonyolították le a röplabda-bajnokságban. A két vidéki együttes kecskeméti találkozója a nyíregyháziak másodszor is legyőzték a KSC-t. A szegedi mérkőzésen a listavezető Ú. Dózsa szerezte meg a győzelmet és vágott vissza a Budapestben szerdán elszendvedt vereségért. A harmadik találkozóra, az Ú. Dózsa-Szeged összecsapásra hétfőn 15 órai kezdettel, míg a nyíregyházi mérkőzésre kedden 17 órakor kerül majd sor.

Eredmények:

Férfiak az 1-4. helyért: Szeged-Ú. Dózsa 1-3 (-4, 11, 12, 10), Kecskemét-Nyíregyháza 1-3 (5, -6, -6, -1);

Az 5-8. helyért: Tungsram-Kapos Volán 3-1 (12, -10, 10, 6), MALÉV-Csepel 3-1 (-5, 11, 12, 6).

Boden: világcúscs gerelyhajításban

A svéd Patrik Boden 89.10 méterrel új világcúscsot állított fel gerelyhajításban az austini nemzetközi atlétikai versenyen. A régi rekordot 1987. májusától a csehszlovák Jan Zelezny tartotta 87.66 méterrel.

Austinban négy egyetem hallgatói mérték össze tudásukat. A svéd Patrik Boden (22), az University Texas másodéves hallgatója rögtön első kísérletével túlszárnyalta a korábbi gerelyhajító világrekordot.

– Ahogy kirepült kezemből a szer, már érzem, hogy ez életem eddigi legjobb dobása – nyilatkozta Boden, aki egy hete 82.83 méteres teljesítménnyel amerikai egyetemi rekordot állított fel. – Nem is reméltem, hogy ilyen messzire tudom repíteni a gerelyt, így aztán még mindig hihetetlennek tűnik a világcúscsjavítás.

A hírgyűnökségi jelentések szerint a Nemzetközi Amatőr Atlétikai Szövetség (IAAF) 24 órát vár a hitelesítéssel, amíg Boden átesik a doppingvizsgálaton. Ha minden rendben lesz, akkor több mint hat évtized után ismét svéd versenyzőé a gerelyhajító világrekord.

Kosárszünet

Szombaton a női élményben befejeződött a kosárlabda bajnokság második szakasza. Noha két rangadóra is sor került, ezek már nem befolyásolták az élemezny sorrendjét és az elődöntők párosítását. A női bajnokságban most közel két-hónapos szünet következik a válogatott május 1. EB-selejtezőre való felkészülése miatt. Az elődöntőbe jutottak: Tungsram, BSE, BEAC Gépszev, MTK-VM.

DÁTUM

Az eltűnt főherceg

Nevezetes nap ez a mai, több okból is. A legelső természetesen az, amit a Tisztelt Olvasók tudhatnak, de én most még nem: a magyar országgyűlési választások eredménye. A másik esemény látszólag ezzel semmilyen összefüggésben nincs, mert éppen száz esztendeje történt. Ezen a napon szállt hajóra Angliában egy hajóskapitány, akit Orth Jánosnak hívtak, legalábbis akkor.

A dolog nem is lenne érdekes számunkra, ha mindig így hívták volna, s egyébbel sem foglalkozott volna hajózásnál. Eredetileg egészen más volt a neve: Habsburg János Salvator főherceg, a magyar főrendiház tagja és gyalogsági dandárnok. A jeles család ama tagja, akit – a szörmentén fogalmazó Márky Sándor szerint – „családi okok” kényszerítettek arra, hogy lemondjon a katonai aranyozás és az uralkodóház névdíszéről, s helyette a meglehetősen polgári Orthodox válassza. „Ami itt János ír, tulajdonképpen rendkívül becsületes dolog; nagyon kár érte!” – jegyezte meg Ferenc József, aki viszont másban nem volt ennyire megértő: nem engedélyezte Orth úrnak, hogy e névvel birodalmában éljen.

Így jutott Angliába, ahonnan áthajózott Amerikába, s ismeretlen körülmények között hamarosan nyoma veszett. Ma még nem tudhatjuk, hányan követik példáját, változtatnak nevet, kezdenek új életet, szállnak legalább jelképes hajóra. Lehet, hogy sokan, lehet, hogy senki, elvégre manapság inkább jelképesen szűk az ország, bár néha valósan nehéz elviselni a vereséget. S ha így van, hamarosan lesznek eltűnt főhercegeink...

Úr-fürjek

Csipogó kismadarak társaságában folytatják repülésüket a Mir-úrálomlakói: a legújabb biológiai kísérlet keretében kikelték az első „úr-fürjek”.

A március 1-én felbocsátott Progress M-3 teherszállító űrhajó egy különleges inkubátorban több tucatnyi japán fürjtojást vitt magával az űrállomásra. Az Inkubátor-2 elnevezésű szovjet-csehszlovák kísérlet célja annak kiderítése, milyen hatást gyakorol a súlytalanság a madarak

fejlődésére és génállományára. A csibék kikelését a szakemberek szombatra és vasárnapra várták, a két legerősebb azonban már csütörtökön kibújt a tojásból. Az űrhajósok különleges kalitkában helyezték el őket, ahol – Anatolij Szolovjov és Alekszandr Balangyin elmondása szerint – egyfolytában csipognak és éhesen tátognak.

A kísérletet mintegy nyolc hónapra tervezik – a japán fürjek ennyi idő alatt válnak felnőtté, ivaréretté.

Csillag eltűntetés

Az MSZP helyi szervezete a hét végén csillag- és rendszerbúcsúztató nagygyűlésre szervezte Nagykanizsa város lakosságát, a város központjában lévő Szabadság térré. A gyűlés keretében került volna sor a téren a szovjet hősi emlékmű csúcsán lévő vörös csillag eltávolítására. A vörös csillag sokak által már régóta óhajtott eltávolítását a téren összegyűlt tömeg nem tekinthette meg, ugyanis az éjszaka folyamán „megelőző hadműveletre” került sor: a vörös csillagot, sőt az emlékmű talpazata mellett lévő két löveget is – rongálás nélkül, a városi rendőrkapitányság vezetőjének tájékoztatása szerint ismeretlen tettesek – eltávolították az egykori Erzsébet tér nevet hamarosan újra felvevő Szabadság térről... A szovjet hősi emlékmű az óriási katonaszoborral együtt azonban még ott áll a téren...

Újabb tömegsír

Brandenburg közelében Dieter Krüger történész felfedezett egy tömegsírt, amelyben a sztálini titkosrendőrség, az NKVD több ezer áldozatának holttestét találták meg. A „9. különleges tabor” rabjainak, köztük 12 éves gyermekeknek a hulláit Funfeichen helység mellett, az erdőben ásták el. Az NKVD összesen 11 internálótábor létesített a szovjet megszállási övezetben a náci funkcionáriusok, SS-tisztek és rendőrök számára. Ide került azonban számos olyan gyermek, az úgynevezett „farkaskölykök” is, akiket a háború utolsó heteiben egy olyan szervezetbe osztottak be, amelyeket a Vörös Hadsereg elleni szabotázsakciókra hoztak létre, de lényegében sosem kezdte meg működését. Sok politikai ellenzéki is a táborok foglya lett.

Becslések szerint összesen mintegy 65 ezer ember vesztette életét az internálás következtében. A táborok bezárása után a szovjetek igyekeztek minden nyomot eltüntetni: megsemmisítették a dokumentumokat és megfélemlítették a tanukat. „Az erdészek, földművesek mindig sejtették valamit, de tudták, jobb, ha hallgatnak.”

A szabálytalan szavazásról

Miután a nap folyamán mintegy tíz helyen fordult elő, hogy ott szavazásra nem jogosultak voksai kerültek az urnákba, s így azokat le kellett pecsételni, az Országos Választási Bizottság ezzel kapcsolatban állásfoglalást bocsátott ki. Barsi Tomaj, a választási iroda sajtófőnöke az MTI-nek ezzel kapcsolatban elmondta, hogy a törvény az ilyen esetekre nem szabályozza az eljárás módját. Ezért az OVB azt javasolja az érintett szavazókörieknek, hogy amikor össze-szítják a szavazatokat, akkor a félretett, lepecsételt urnában lévő voksokat is számolják össze, ám minden párt, illetve egyéni jelölt számára eggyel kevesebb szavazatot vegyenek figyelembe. Így megmenthető a helyenkénti 50–100, egyébként teljesen szabályos körülmények között leadott szavazat. Minden szavazatszámoló bizottság helyben dönt arról, hogy elfogadjá-e az OVB állásfoglalását. (MTI)

Hans-Dietrich Genscher nyugat-német külügyminiszter, az FDP vezető politikusa szombati budapesti programja során felkereste a Szabad Demokraták Szövetségét. Genscher és az SZDSZ ügyvivői félórás eszmecserejüknél elsősorban a romániai helyzetet vitatták meg. A találkozóon kifejezték aggodalmukat a romániai nemzetiségi politika alakulása miatt. Mindkét fél véleménye, hogy amennyiben Romániában növekednek a nemzetiségi feszültségek, veszélybe kerülhet a térség békeje és az egész kelet-európai demokratizálási folyamat. (MTI)

A Magyar Október Párt a Parlament előtt két sátrat állított fel, amelyben néhány tagja négy éven át kíván lakni, azaz a következő választásokig. Ily módon kívánják tiltakozni a választási törvény ellen, amely szerintük nem biztosítja az állampolgárok szabad akaratának kifejezését. A párt véleménye szerint az állampolgárok jelentős része nem merne ajánlást szelvényét átadni az „igazi ellenzéknek”, s ezért nem ismerik el törvényesnek a leendő Parlamentet.

Virrasztás a székelyföldi vértanúkért

Erdélyért virrasztottak Egerben a székelyföldi magyarok véráldozata emlékének adózó egriek, szombaton virradóra a Dobó téren gyülekeztek, majd fáklákkal vonultak át a Gárdonyi Géza színházba, hogy a színház művészeinek felhívására közös virrasztással fejezzék ki: együtt éreznek és együtt szenvednek erdélyi magyar testvéreikkel. A helyszínhez kapcsolódó dallamokkal és versekkel egymást váltották a színpadon a hivatásos színészek és a város más előadóművészei: hangszeres szólisták, énekkarok, népzenei együttesek. Éjfélkor az események szentantúja, Fiki Károly színművész szavai után a résztvevők közösen énekeltek el a Székely Himnuszot.

SZOB – Y

A XII. Országos Szövetkezeti Néptáncfesztivál területi döntőjét rendezték meg a múlt héten péntek-szombaton Szekszárdon, a Babits Mihály művelődési központban. Baranya, Somogy és Tolna megye szövetkezeti néptánc és hagyományörző együttesei léptek színpadra ez alkalomból. Képiükön a mecsek-nádasdi hagyományörző együttes. fotó: Kapfinger András

Diplomák és oklevelek egyenértékűsége

Május 1-től nem kell vízum az NSZK-ba

Hét végén rövid látogatást tett Magyarországon Hans-Dietrich Genscher Német Szövetségi Köztársaság alkancellárja, külügyminiszter. A látogatás alkalmával az NSZK külügyének irányítója több megállapodást írt alá az NSZK és Magyarország között. Kiemelkedő jelentőségű vízummentes forgalomról szóló egyezmény, melynek értelmében 1990. május 1-től megszűnik a vízumkényszer hazánk és az NSZK között. Ez az első eset, hogy a Német Szövetségi Köztársaság vízummentességről állapodott meg egy középkelet-európai országgal. Ugyancsak most írták alá a felsőfokú diplomák és oklevelek egyenértékűségének elismeréséről szóló megállapodást. Ennek révén a magyar egyetemi és főiskolai diplomákat, illetve a magyar felsőoktatási intézményekben eltöltött tanulmányi éveket elfogadják az NSZK-ban. Az egyezmény jelentősége – az NSZK nemzeti közti súlya miatt – túlmutat Európá határain is.

Egyezményt írtak alá arról is, hogy német tanárokat küldenek magyar iskolákba. Az egyezmény magyar gazdasági

szakemberek és vezetők képzéséről és továbbképzéséről is intézkedik.

Az Egyezmények aláírása után Hans-Dietrich Genscher rövid beszédében hangoztatta: a most aláírt megállapodások is bizonyítják, hogy a magyar-német kapcsolatok példaszzerű minőséget értek el. A vízumkényszer feloldásáról szóló megállapodás nagy lépés egy olyan Európa felé, amelyben a határok elveszítik jelentőségüket. Az NSZK a most megkötött egyezmények által is támogatni kívánja a magyar erőfeszítéseket a szociális piacgazdaság megteremtését szolgáló reformokban; örömmel áll a magyarok rendelkezésére tapasztalataival a szociális piacgazdaság megteremtésében.

Az aláírásokat követően Hans-Dietrich Genscher – Németh Miklós miniszterelnök jelenlétében – az NSZK kormány nevében ünnepélyesen átadta Horn Gyula külügyminiszternek a Német Szövetségi Köztársaság Szolgálati Érdemrend Nagykeresztje kitüntetését. (MTI)

A villamosszék árnyékában

Virginia állam egyik börtönében 1979 óta várja az ítélet végrehajtását egy rab – név szerint Joseph Giarratano –, akit az USA jól felkészült jogászának tartanak. A villamosszék két nő meggyilkolásáért kapta, s a legújabb döntés szerint az év végén bele is íltetik. Hacsak nem történik méltányos ítélet, ha az igazságszolgáltatás meghallja a külvilág érveit: Giarratano fel kell menteni. Ha nem, kárt szenved az igazságszolgáltatás. A történet egyszerű, az előzményeket maga az elítélt tárja fel: „Tízestendős korom óta egyetlen dolog érdekelt, a kábítószer.” Elismeri a gyilkosságot is, az is a drog miatt történt. A börtönben elvonókúrára kényszerítették, s ezt követően minden a véletlenen múlt. Egyik rabtársától, jobb híján, kölcsönkapta a Büntető törvénykönyvet. Beolvasott, s aztán falni kezdte a jogi szakkönyveket. Szenvédélyévé vált a jogtudomány, s erre a szenvedélyre felfigyelt a jogászszövetség is; beküldtek hozzá egy specialistát, aki úgy állt fel a különös vizsga után, hogy „rendkívül értékes jogászt kívánnak villamosszékbe küldeni.”

A fél világ kér kegyelmet „a jogásznak, aki a villamosszék árnyékában talált rá az élet értelmére”.

Nem eredmény, csak jóslat

A Magyar Közvéleménykutató Intézet a választás hetében kérdőíves közvéleménykutatást végzett 5000 fős országos reprezentatív mintán.

A felmérés szerint a szavazópolgárok több mint kétharmada kíván élni választójogával. Az adatok azt mutatják, hogy a parlamenti választások minden területi (megyei, fővárosi) választókerületben érvényesek lesznek. A megyei-fővárosi listát állító 19 párt közül a közvéleménykutatás szerint hét éri el országos viszonylatban a Parlamentbe jutáshoz szükséges 4 százalékos alsó határt. A 386 mandátumból 152-t lehet a területi pártlisták révén megszerezni; a felmérés szerint ebből 23 százaléknak a sorsa nem dől el az első fordulón.

Becslés szerint az első forduló után betölthető 117 listás mandátum a következőképpen fog megoszlan: Magyar Demokrata Fórum 26 százalék (31 mandátum), Szabad Demokraták Szövetsége 26 százalék (30 mandátum), Független Kisgazda-, Földmunkás- és Polgári Párt 19 százalék (22 mandátum), Független Demokraták Szövetsége 15 százalék (18 mandátum), Magyar Szocialista Párt 7 százalék (8 mandátum), Kereszténydemokrata Néppárt 5 százalék (6 mandátum) és Magyarországi Szociáldemokrata Párt 2 százalék (2 mandátum).

A felmérés szerint az egyéni választókerületek zömében egyik jelöltnek sem sikerül elnyernie a szavazatok abszolút többségét.

Fiatall Francia közgazdászok Magyarországon

Frissen végzett francia közgazdászok csaknem 40 fős csoportja érkezett vasárnap hazánkba azzal a céllal, hogy megismerjék az itteni kereskedelmi, vállalkozási lehetőségeket, tájékozódjanak Magyarország gazdaságáról, iparáról, külkapcsolatairól, közös vállalkozások létrehozásának lehetőségeiről. Iparállalatokat és kutatóintézeteket látogatnak, találkoznak magyar egyetemi hallgatókkal, s a program szerint neves pénzügyi, ipari és társadalomtudományi szakembereink tartanak előadásokat számukra.

A fiatal közgazdászok tanulmányútja azért is jelentős, mert Franciaország részvétele a magyar gazdasági átalakulásban elenyésző mértékű a német vagy angolszász országokéhoz képest. A francia közgazdászok tíznapos itt-tartózkodásuk során éppen azt szeretnék felderíteni, miképpen lehetne nagyobb szerepe hazájuknak a magyar gazdaság fejlesztésében. (MTI)

Holnap
számunkban
olvashatják,
mekkora becsülete van
a babérkoszorúnak.